

1 Korindan

Kerek Mimo Poolbed Korindan Yaa Wongke Keendoon

Kerek Kee Komo Dowad Wongkoon

Pool wengamboroon kuu anam andiwendan Korin aom doriib kuu id ye dowaken yaambed arewa kamiib kowe, Efesus yaambed yi yaa wongkoon. Korin aom kuu nenem inamen yemooniib kowe, Gurik wengbed “korin kami” ye weng id angkara kuu “nenem kami” keroon. Poolbed anukbed yi yaa daande wongkoon kumbed kerebkarab keriwen kowe kerek kee wongkoon, ongme ambobandi dowad. Kwane, Korindan yenambed Pool yaa kaamobi yenayiib wongkiwen kowe, inande kerek kee wongkoon. Kwane, yi kombiriwen kuyaa aromne awandi dowad wongkoon. Wongkoon ye weeb kuu AD 55 areb.

Korok Weng

1. Amun Kerundi Weng Ibduruk (1:1-3)
2. Korindan Yi Dowad Eso Andi Ye Weng (1:4-9)
3. Anam Andiwendan Yika Andokbe Yeka Yeka Keriwen Kuyaa Ambobandoon (1:10—4:21)
4. Anam Andiwendan Ambarakmi Yena Aom Kombiriwen Kuyaa Ambobandoon (sapta 5—6)
5. Awani Kerekmen Yaa Ambobandoon (sapta 7)
6. Neka Nedin Andi Ye Inamenban Yena Yaa Awandi Ye Inamen Awinime Ande Ambobandoon (8:1—11:1)

7. Nedbe God Yaningko Kankooni Kerekmen Yaa Ambobandoon (11:2—14:40)
8. Dukniwenbed Dembi Yaa Ambobandoon (sapta 15)
9. Yeenbon Weng (sapta 16)

¹ Pool, ne kuu God ye dowaken yaambbed Yesu Keresumbed baande kinoona ye apaso keraan yoom nub kuristen angkodmi Sostenes yoom.

² God yaa anam andiwendan Korin aom doriib, yiid kuu Yesu Keresumbed karadmo kerundoodan, yiid kuu ambarakmi yaa daboknaib yiidka kere dobirime ande baandoon. Yiid yaa kerek kee keenduwen. Yiid yoom kane kane kuna kuna yaa doriib kuu nub Yariman Yesu Keresu yaa baandi-maibdan yoom ye yaa dabokne doriib, ye kuu nub yoom nub Yariman.

³ Kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniid yewenubmo dobiriyiid kuu nuwambe God yoom Yariman Yesu Keresu yoom yaambbed yiid yaa bangkandime.

God Yaa Eso Andoon

⁴ Ne kuu aron korem yiid dowad ne God yaa eso andimain, amborom kuu ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kuu Yesu Keresu aombed yiid yaa kondoon kowe. ⁵ Kedi, ye aombed kiwaan korem yaambbed yiid weng Yesu ye dowad dakmi korem aomiiib yiid God yaa kaadkeri korem aomiiib kuu, inamen yemoon yiminmo keriwon, ⁶ amborom kuu nubbed Keresu ye dowad yiid yaa dakme korokbenduwen kuu yiid dohiri aom kuu kangkon ibmo keroon kowe. ⁷ Kwani

kowe, yiyib kuu nub Yariman Yesu Keresu nene-mene dianmo korokbok ande nindorokiibbed meedme doriib kuu, yiyib kuu God ye deme ambangki ye aromkono Kingkin Karadmombed munob bangkandimaan kuu maa nombirindo korem yiminmo keriwen. ⁸ Yembed aromkono kerundaneene kwane wene yimin wandi aron keraneen, nub Yariman Yesu Keresu ye aron ari keranuun kuu yiyib yaa ambarakmiwen ande kadwondaanban ye dowad. ⁹ Ye kuu weng awinimo ma korondiyiibban ye God, ye Mingki nub Yariman Yesu Keresu yoom ibmo dabokne dobirime yiyib yaa ande baandoon ye God.

Anam Andiwendan Aombed Andokbi Kuu Arewa

¹⁰ Angkodmia, nembed nub Yariman Yesu Keresu yaningko yaambed nangkande yedmaan kuu, yiyib korem kuu weng mimo kerime. Kwananiib kumbed yiiwaom kuu andokbiyiibban kerenib no dabokne meeni inamen ibmo keraniib. ¹¹ Nangkodmia, Kaloe yu ambiwoom yena ku doriib kumbed ne yaa yedmewiwen kuu, yiyib kuyaom kuu wengberenabiib kii andiwen. ¹² Kowe ne meeni kuu kei, yiyib kuyaa mimbed yedmimaan kuu, “Ne kuu Pool ye yoman wanaan.” andaane, maa kuu “Apolos ye yoman wanaan.” andaane, maa kuu “Pita ye yoman wanaan.” andaane, angkon maa kuu “Keresu ye yoman wanaan.” andaane ande kamiib kii.

¹³ Keresu kuu andokboonkob dee? Poolbed yiyib dowad at ming arimbed bobnoonkob dee?

Yiib kuu Pool yaningko yaambéd baptais kerundoonkob dee? ¹⁴ Eso andaán, nembéd yiib yaa kwane ma baptais kerundindo kowe, kumban Kurispus yoom Gaiyus yoom kumbedmo. ¹⁵ Kowe, karub maa kanembéd ne kuu eb aningko yaambéd baptais keruwewen andaánban, ne yaa. ¹⁶ Ee anam, nembéd angkon Stefanas yambiwoom doriibdan kwangkon baptais kerundaan, kwanaanbed ari kuu kane yaa ma baptais kerunaan kuu nonondandaan. ¹⁷ Keresumbed ne nenkowoone manaan kuu baptais kamendi yemanban, weng amun daandi dowad nenkwoon. Weng amun daandaan kuu karub ye meeni kangdom ye weng yaambédban. Karub yi meeni kangdom yaromkono yaambéd dakmaan karen, Keresu ye at ming ari bobnoon kumbed ye aromkono kuu dowan keroon karen.

Keresu Kuu God Ye Meeni Kangdomiib Yaromkonoyiib

¹⁸ At ming arimbed bobnoonman ye weng kuu, kane kane duknandamiibdan yaambéd kuu idiibban areb, kumban nub bobni yaa burudande binde weneendan yaambéd kuu kuye weng kuu God yaromkono. ¹⁹ Amborom kuu Godbed kekane ande wongkoon,
 “Nembéd meeni kangdomdan yi meeni kangdom kuu monmaraniin, kwane kaadkeri arimbed kandiwendan yi kaadkeri inamen kuu ben angka kiraraniina yiminban keraniib.” andoon.

²⁰ God ye arinambo arimbed meeni kangdomman o kaadkeri arimbed kandoonman o weng yariman kuu kuna? Dowan kii. God kuu okad

yiridan yi meeni kangdom kan yiri kowoone yi meeni kuu warudki areb keroon dee? Anamaa. ²¹ Kedi, God ye meeni kangdom aom kuu okad yiridan kuu yi meeni kangdom yaambéd ye yaa yikaadkerunindo. Kowe, weng amun daandoone anam andiwendan kuu bobni yaa burudande bindi ye weng kuu okad yiridanbed weng inameniibban ande meeniwen kumbed Godbed kuboón. ²² Yuudan kuu dud kami yeka maaaa nub yaa korokbendime ande erekne kaamonaiwe, Gurikdan kuu meeni kangdom ande kerekni-maib. ²³ Kumban nub kuu Yuudan o Gurikdan yi dowaken yaambédban God ye dowaken yaambéd Keresu at ming arimbed ayiwe bobnoon ye weng daandimaub. Kuye weng kuu Yuudanbed kuu yiminban andimaiwe yi dowad komborok andi yeman areb keroon. Kwane, kuye weng kuu Gurikdanbed kuu weng inameniibban andimaib. ²⁴ Kumban Yuudan o Gurikdan kane kane Godbed baandoondan yi dowad kuu, Keresu kuu God yaromkono, kwane ye kuu God ye meeni kangdom. ²⁵ Amborom kuu God ye meeni kuu yenambéd inameniibban andimaib kuu nimakarub yi meeni kangdom yaa kuu burudande arimbed keroon. Kwane, God ye aromkono kuu yenambéd aromkonoyiibban dowan andimaib kuu nimakarub yi aromkono yaa kuu burudande arimbed keroon.

²⁶ Angkodmia, yiib komarewa doriibkob baandoon kuyaa kuu meenime. Karub ye dohiri kerekmen yaambéd kuu yiib kuu meeni kangdomiib keriwendan kuu yemoonban, kwane yiib kuu korok darewoob keriwendan kuu

yemoonban, kwane yiib kuu king ye karubkim keriwendan kuu yemoonban. ²⁷ Kumban Godbed okad kiri ye inameniibban ye barang kingkoone anam andiwen kuu okad kirimo ye meeni kangdomdan yaa karak kondi dowad. Kwane, Godbed okad kiri ye aromkonoyiibban ye nimakarub kingkoone anam andiwen kuu okad kirimo ye aromkonodan yaa karak kondi dowad. ²⁸ Yembed okad kiri aningkoyiibbandan yoom akmendandiwendan yoom karubban andiwendan yoom kuu kingkoone anam andiwen kuu okad kirimo ari keriwendan benkubuni dowad. ²⁹ Godbed kwanoon kuu karub kanembed God ye arinambo ari kuu ma yimin ande kerengkan kamaanban. ³⁰ Kedi, yiib kuu Yesu Keresu ye karuwa nimaya yi ambokab kuu God kii. Yesu kuu nub dowad God ye meeni kangdom keroon, nub yorokmo kerundi ye karub, nub karadmo kerundi ye karub, nub bididi ye karub kui. ³¹ Kwanekob, “Kanembed kerengkan weng dakmandameen keroka kuu Yariman yaambed kerengkan kamok.” ande wongkoon kuu kwamune ande meenem.

2

Anam Andi Kuu God Yaromkono Yaambed Angkumoon

¹ Angkodmia, ne kuu yiib yaa mene God ye weng yedme korokbi dowad dakmaan kuu, weng idiib o meeni kangdom arimbediib daandindo. ² Amborom kuu ne yiib yaa dobaraan kuu inamen yena kankubunaan, Yesu Keresu ye wengiib ye kuu at ming arimbed aye kiniwen ye wengiib

dakmi dowadmo awinaan kowe. ³ Kwane, ne kuu aromkonoyiibban kere uniyiib kiringmiyiibbed yiib yaa manaan. ⁴ Ne wengiib God ye weng wengambere awinime ande daandaan ye wengiib kuu, karub yi meeni kangdom ye wengbedban o wadi wengbedban. Kuuu Kingkin Karadmo yaromkonombed yiib yaa kedmengkandoona dakmaan. ⁵ Kowe, yiib anam andi kuu karub ye meeni kangdom yaambed angkumonindo, God yaromkono yaambed angkumoon.

Kingkin Karadmo Yaambed Meeni Kangdom

⁶ Kumban, nub kuu kingkin yaambed kaini-wendan yaa meeni kangdom weng daandimaub. Kumban kuye weng kuu okad kiri kibik ye meeni kangdom ye wengban o kibik okad kiri korok kere ooniwendan yi wengban. Kuye korok korok kuu dowan keraniib. ⁷ Nubbed dakmuub kuu God ye meeni kangdom biknoon kuu kan dianmo korokbi yeman. Aron kerindo yaron yiri kuu Godbed nub kuu nambiri kandi dowad meeni ongmoon kee kinokore kan biknoon kuu mene kibikei. ⁸ Kuye weng kuu okad kiri korok kere ooni ye karub kanembed ma id kandindo, amborom kuu id kandiwen karen Yariman nambiriyiib kuu at ming ari aye kinindo karen. ⁹ Kuned kuu God Ye Weng aombed kekamune yedme wongkoon, “God yaa mimyob dowaken keeniwendan yi dowad yembed nekwandoon ye inamen kuu, kane kanembed indobbed ma wedmindo, kerendembed ma wengambirindo, yika yi inamenbed ma meenindo kui.” andoon.

¹⁰ Kumban kuye inamen Godbed nekwandoon kuu yembed ye Kingkin yaambéd nub yaa korokbendoon, amborom kuu Kingkinbed inamen korem andangkimaan, God ye inamen niindem yiri kangkon.

¹¹ Kedi, karub maa ye inamen aom kuu karub maa kanembed yekaadkerunaanban, karub ye kingkin ye yaa doreen kumbedmo. Kuyareb kuu, karub kanembed God ye inamen yaa kaadkerunaanban, God ye Kingkinmo. ¹² Nub kuu okad yiri ye kingkin kandindo, God yaambéd monoon ye Kingkin kanduwen, Godbed nub yaa komo komo munobmo bangkandoon kuu nubkaadkeri dowad. ¹³ Kwanikob, kuye weng kuu dakmuub kii, karub yi meeni kangdom yaambéd meneboon ye wengban, Kingkin Karadmombéd kedmengkandoon ye weng, kingkin ye kerekmen wengbed kingkin ye kerekmen anam anamiib kuu kwane ambemondub. ¹⁴ Kumban okad yirimo ye karub kuu God ye Kingkin yaambéd inamen menebeen kuu anam andaanban, amborom kuu kuye inamen kuu kingkin kerekmen yaambéd kaadkeri yeman kowe, kuyaa kuu kaadkerindeban kerene kuu inameniibban andaneen. ¹⁵ Kumban God ye Kingkiniib ye karubbed inamen korem kuu wengyundandaneen, kumban kuye karub kuu karub maambéd ongme wengyundane kaadkeraanban. ¹⁶ God Ye Weng aombéd kekamune yedme wongkoon,

“Yariman ye inamen yaa kuu kanembed yekaadkeraneenkob

Yariman yaa kedmengkananeen?” andoon.

Kumban nub kuu Keresu ye meeni inameniib

kanduwen.

3

Karub Maa Maa Yi Yoman Wanaib Yesu Ye Yomanmo Winime

¹ Angkodmia, ne kuu Kingkin Karadmo kerekmen yaambed kainiwendan yaa areb yiib yaa daandindeban, okad yiridan areb daandimain, yiib kuu Keresu yaambed no dana mana areb keriwendan kumbed kwane daandimain. ² Yiib kuu animan kamkonomban muk ambodbed kondemoon areb kedmengkandaan, amborom kuu yiib kuu kuye kedmengkandi kamkono dowad ma nekwindo kowe. Anamaa, kibik kangkon yiib kuu mokaid ma nekwindo. ³ Kedi, yiib kuu okad kiridanmo. Kwane, yiib yaa kuu wungkanoon wungkanooniib wengbiriyiib kwane angkeen kowe, anam kuu yiib kuu okad kiridanmoyoo? Yiib kuu karub ye inamen yaamo awine doriwoo? Anamaa. ⁴ Kwane, karub maa kuu “Pool ye yoman wanaan.” andaane, maa kuu “Apolos ye yoman wanaan.” andaane kamimaib. Yiib kuu okad yiri ye inamenmo awini ye karuwa nimayakowoo?

⁵ Komarewa kii! Apolos kuu kanekob? Angkon Pool kuu kane? Nub kuu deme karubmo, nub yaambed yiib kuu Yesu ye weng wengambere anam andiwen kumbedmo. Nub ayoob kuu Yirimanbed mimim kuu deme yeka yeka bangkandoon kumbed awinuwen kui. ⁶ Nembed yob kuu kibingkaane Apolos kuu yob yaa ok bunaboon, kumban Godbed ongmoone demboon. ⁷ Kowe,

ibmo kane kibingkoon o ok bunaboon kuu aningkomanban, yob ongmimaane dembimaan ye God, yembedmo aningkoyiib. ⁸ Kwane, kibingki-maan ye karub yoom ok bunabimaan ye karub yoom kuu ibmo, Godbed yi mimim yi deme komarewa ambangkiwen kuu kwamunemo kakman bangkandaneen. ⁹ Kowe, nub kuu God ye demedanmo, yiib kuu Godbed kibingkoon ye mongkobon kere Godbed yenboon ye ambib.

God Ye Deme Ongme Awinime

¹⁰ Kabamoon kondoon ye deme ye aromkono Godbed ne yaa kawoon ye kerekmen yaambed, ne kuu ambib arumi yekaad ye karub areb ambib dodkono manemooon areb yiib yaa ibduruk kedmengkandaan. Kwanaane, karub maambed kwari yenbeen. Kumban yeka yeka komarewa yenbenabiib kuu kaadkeriyiibbed. ¹¹ Karub maa kanembed dodkono manoon yiri kuu maaaa kanmene manaanban, manoon kuu Yesu Keresu kui. ¹² Karub kanembed dodkono karimbed bot goldbed o bot silvaambed o od darewoob ye botbed o atbed o kerekbed o aroob konokabbed yenbaneen kuu, ¹³ ye deme kuu dianmo korokbaneen, amborom kuu Keresu yaron arimbed ye deme kuu kanmene nambiri ari korokbaneen kowe. Kwane, amotbed nimakarub mimim yi deme amun komarewa kuu nengke komboon darobe korokbaneen. ¹⁴ Kowe, karubbed komarewa yenboon kuu amotbed denanuune kwane dobaranuunbed kuu ye kakman kandaaneen. ¹⁵ Kumban ye deme kuu dene kubunuunbed kuu kakman kandaanban, ne yaa angkeen

ande meenoon kuu dowan keraneen kumban, Godbed karubmo bindaneen. Kuye karub kuu yiribmaniib ambiwoom doreen kumbed ambib denaune amot yumbu aombed dingkirud kombiri angkanemoon areb keraneen.

¹⁶ Yiib yiibkaadbankowoo, yiib korem kuu God ye kurikuri boyambib darewoob kowe, God ye Kingkin kuu kuyaom doreen kii! ¹⁷ Karub kanembed God ye kurikuri boyambib darewoob monmaraneen kuu, Godbed monmarunaneen, amborom kuu God ye kurikuri boyambib darewoob kuu karadmo kowe. Kwane, kuye kurikuri boyambib darewoob kuu yiib kui.

¹⁸ Yiibkareb yiibmeren biranaib. Yiib kuyaa kanembed ye kuu okad kiri ye dobiri kerekmen yaambed ye kuu meeni kangdom ye karub ande meenoka, wabkaddanbed ye yaa inameniibbanman andi dowad God ye inameniibkerok. Kwaneen kumbed God ye kedmengkandi kaadkerene God ye meeni kangdomman keraneen. ¹⁹ Kedi, God ye indob arimbed okad kiri ye meeni kangdom kuu inameniibban yeman. God ye dowad ye weng aombed kwane dakme wongkoon, “Yembed okad kiri ye meeni kangdomdan yi inamen bangbang yaa kuu komboon kaamobe wedmendimaan.” andoon. ²⁰ Kwane angkon God Ye Weng aombed dakme wongkoon kuu, “Yariman yekaadkeron okad kiri ye meeni kangdomdan yi meeni kuu idiibban.” andoon. ²¹⁻²² Kedi, kumkam korem kuu yiibman, Pool o Apolos o Pita o okad yimin yimin yiri o wadkeri o bobni o kibik o amaan, kumkam korem kee yiibman. Kwani kowe, karub dowad kerengkan kamaib. ²³ Kwane,

yiib kuu Keresu yeman keriiwe Keresu kuu God yeman keroon.

4

Yesu Keresu Ye Demedan

¹ Kwane, nimakarubbed nub yaa kwamune meene wedmime, nub kuu Keresu ye demedan kere God ye weng biknoon yaa oone dakmi-dan andime. ² Kwane ari kuu, Godbed komo komo deme bangkandoon kuyaa awiniwendan kuu ma korondiyiibban kangdommo awine do-birime anded. ³ Yiibbed o okad kiri ye kang-dod aombed wengyundi dowad andangkawaniib kuu ne meeni embeng mana keraan. Anamaa, nekareb nemeren kuu wengyundi dowad andan-gkimokban. ⁴ Ne inamen awini ye kiwaan kuu yorokmo, ma aadikmiyiibban, kumban kwamune keraan kuu God ye indob arimbed ambarakmiyi-ibban kerii yemanban. Anam kuu wengyundawi ye karub kuu Yariman Yesu kii. ⁵ Kwani kowe, aron kinoon arimban kumbed wengyundaib, ko-rondibko Yariman monoka. Yembed kumun aom komo bikdereboon kuu nambiri yaa benmenene, nimakarub yi inamen ye id yi niindem aom kuu be dian keraneen. Kuyaron ari keranuun kuu ni-makarub mimim komo komo kamiwen kumbed Godbed yi aningko benkoobaneen.

⁶ Angkodmia, ne yoom Apolos yoom yaa dakmaan kuu kumun kinenid dakme yiib yaa korokbendaan kumbed yiib kuu “Komo wongkoon kuu burudande ari ye meeniyiib keraib.” kuye weng id kuu nubbed komo kamuwen yaambad kandime anduwed. Kwane

kandaniib kuu yiib kuu karub mimo yaamo yimin ande kerengkan kamekorib maa kuu yiminban andaibban. ⁷ Kedi, yiib kuu kanembed ongendoonkob nimakarub yena arebban yeka maaaa keriwen? Yiib yaa komo barang angkeen kuu Godbed yiib yaa bangkandindo kumbed? Yiib kumkam korem kuu Godbed bangkandoone biwen kowe, komande yiib kuu nubkareb buwen ande kerengkan kamiib?

⁸ Yiib korem kuu yiminmo keriwenkowoo? Yiib korem kuu yiribman yewudmo keriwenkowoo? Nub yaa domondenib yiib korem yiibkareb kuu king keriwenkowoo? Nembed meenaan kuu yiibkareb kuu anam king keriwen, amborom kuu yiib kwaniwen karen nub kangkon yiib yoom ibmo king keruwen karen. ⁹ Nembed meenaan kuu apasodan nub kuu ana nangme dorindodan kuu ana nangme doriwendanbed be nong yendare be wene damangkandi dowad kambong kambong kidangkambed dewanaiwe aningkoyiibbandan yirimo ye yumbon kondemoon areb keruwen. Kwane, nub kuu ambarakmidan kuu kakerebiri ari nongkobiwe Romdan yi iningkuk kamiwed wedmi yeman arud dingkanbed o karubbed yeene nongkobemoon areb keruwen. Kwane, nub kuu ongmenaboon ye kumkam korem yi kerebiri arimbed karak konde wedmi yeman keruwen, engyusiib nimakaruwiib yi kerebiri arimbed kui. ¹⁰ Nub yaa kuu Keresu ye dowad yenambed yiib kuu inameniibbandan andimaib, kumban Korindan, yiib kuu Keresu yaa meeni kangdom keriwenkowoo? Nub kuu yena yi indob arimbed wuud keruwen kum-

ban yiid kuu aromkonomo doriibkoo? Nub kuu yena yi indob arimbed aningkoyiibbandan keruwen kumban yiid kuu aningkoyiibdan keriwenkoo? ¹¹ Anukbed mene kibirebya kee nub kuu mungiyiid ok moomiib bobnenub, ebkad korobmo deebuuwe, yenambed yenbandiwe durud yewed kandenub, dobiri ye yumboniibban keruwen. ¹² Nubka nub dingkimbed deme yobdood awinimaub. Kwane, nub yaa butun kamendimaib kuu, ikakman amun kerundimaub. Kwane, nub kuu durud konde yenbandimaib kuu, kwane ma korondiyiibban kangdommo dobiri-maub. ¹³ Kwane, nub yaa wengamborokbanabi-maub kuu amunmo inandimaub. Anukbed mene kibikee okad yiri kee ambod arewa areb kerauwe nongdomatom ande wunekarundimaib.

¹⁴ Nembed yiid yaa ke wongkaan kei, yiid karak kondi yemanban, ne dana anam yaa mimyob dowaken keendaan areb kumbed yiid yaa kaadkeri weng ongkande daandandid. ¹⁵ Kedi, yiid kuu Keresu yaambéd oonidan 10,000iib areb keruwen kuned, yiid ambeya kuu yemoonban, amborom kuu Yesu Keresu aombéd ye weng amun yaambéd ne kuu yiid ambe anam areb keraan kowe. ¹⁶ Kwani kowe, nembed yiid yaa nangkande yedmaan kuu, ne koob kandime. ¹⁷ Keye dowad kumbed ne mimyob keenaan ye dana Timoti, Yariman Yesu yaambéd ma korondiyiibban anam ande kangdommo dobiri ye karub kui, ye kuu yiid yaa kibireb nenkowanine mananeen kii. Yembed Yesu Keresu yaambéd ne dobiri kerekmen kuu yiid yaa monkone daandaneen. Kuye dobiri kerekmen kuu anam andiwendan kunaya kunaya

doriib korem yaa kedmengkandimain kuu ibmo.

¹⁸ Kumban yiiib yena kuu Pool kuu nub yaa manaanban andekorib nubka nubbedmo yimin ande kerengkan kamiib kii. ¹⁹ Kumban Yariman Yesu ye dowaken keraneenbed kuu aron doboobban arimbed yiiib yaa mananiin. Kwane, nekareb kerengkan kamiibdan komarewa dakmiib kuu wengamberende andangkekori, kwane ari kuu komo yaromkono yaambbed kwamiib kuu wedme komboon darobaniin kii. ²⁰ Amborom kuu God ye oonimbon aom kuu wengmo dakmi yemanban, aromkono kande kwami yeman. ²¹ Yiiib dowaken kuu kuna? Ne yiiib yaa mananiin kuu, at debokbed dee o mimyob dowaken keende ingmiyibban nangkemmo kami ye inameniib dee?

5

Anam Andoonman Nenem Kamimaan Kuu Dankorarime

¹ Anam kuu yenambbed daawiiwe wengambaran kuu, yiiib kuyaom kuu nenem kami ye inamen angkeen, kumban nenem kami ye inamen yeka maaaa, anam andindodan kuu ma kwamimokban ye inamen arewa kei, karub maa kuu ye awodki ye wonong animari yoom doriib. ² Kwane, kuyaa kuu yiiibbed kerengkan keriwon kii! Yiiib kuu mimyob darewoob kowekorib yiiib kumaombbed ke kmoonman kee kan angka korairibbankowoo? ³ Ne kuu wuruk kuu yiiib yoom dorokban kumban, kingkin yaambbed kuu yiiib yoom doruub. Kwane, ne kuu kuyaambbed doberemoon areb kereni ke kmoonman keyaa wengyundaan. ⁴ Kwane, nub Yariman Yesu

Keresu yaambéd mimyamo nedbibko ne kangkon kingkin yaambéd yíib yoom kerako nub Yari-man Yesu yaromkono monoka,⁵ karub kee kande Seten yaa konime. Kwanibko ye id ye dowaken kuu monmaroko durud yewed kandene amonom-boko Yariman yaron arimbed ye kingkin kuu Godbed bobni yaa burudande nendok.

⁶ Yíib kerengkan kuu amunban. Yíis em-bengbed flawa dungkun aom kowaiwe flawa kumundinmo yaa wenebe derendarimaan kuu am-barakmi ye kuru kowe yíibkaadbankowoo? ⁷ Yíib kuu yíis kurin kuu kankoraribko yíib kuu flawa kumundin yíisiibban areb ongmendok. Anamaa, yíib kuu kwamune arebmo, amborom kuu nub Sibi Mana, Burudandoon orokbon yeman, Keresu kuu aye kowiwen kumbed nub niindem aom aroon kowe. ⁸ Kwani kowe, nub orokbon kuu yíis kuriniibban flawa anammombed awinem. Kuye yíis kurin kuu arud wande yemyeb yenbandi ye inameniib inamen miin arewayíib yeman, kumban flawa anammo kuu ma aadikmiyiibban ye inamen yorokmoyíib anam anamiib yeman.

⁹ Nembed yíib yaa ne kerek wongke keendaan kuu karub nenem kamidan yaa daboknendaib.

¹⁰ Kumban kwanandaan ye id kuu okad kiritan kanembed nenem kamimaib o yiribman be amuknimaib o birande yiribman bimaib o dudi god yaa bumangkimaib kuyaa kuu domonendime andi ye idban. Keye anam andindo kere am-barakmidan okad korem yaa diiriwen kowe, yi yaa domonendaniib kuu yíib kuu no okad kiri ye kerekmen yaa domonendaniib kumbed kii.

¹¹ Kumban yíib yaa ke wongkaan kei, karub

kanembed yekareb ne kuu kuristen andaneen kumban aadikme nenem kamimaan o yiribman be amuknimaan o dudi god yaa bumangkimaan o wengamborokbanabimaan o ok arewa animaan o birande yiribman bimaan kuyaa kuu daboknaib. Kuye karub yoom kuu ma ibmo dibere anaib.

¹² Kwane, anam andindo bunangkadan yaa wengyundandi kuu ne demekob kwane wengyundandaniin dee? Dowan. Yiib kuu kane kane anam andiwendanbed ambarakmibka wengyundandime. ¹³ Anam andindo bunangkadan kuu Godbed wengyundandaneen. Kumban yiib kuu “Yiib kumaom kanembed ambarakmenabe doboroka dankorarime.”

6

Anam Andiwendan Yiibkanmo Yaa Okad Yiridan Yi Kangdod Kerundaib

¹ Yiib kuyaa karub kanembed maa yaa wengberene kangdod nenwanandameen kuu, God ye karadmodan yi arinambo arimbed nenwene wengyundi ye inamen yaa kuu koronde God yaa wunekariwendan yi arinambo arimbed nenwene wengyundaneen kuu inamen amun dee? ² God ye karadmodanbed okad kiridan wengyundandaniib kuu yiibkaadbankowoo? Yiibbed okad kiridan wengyundandaniib kowe, kangdod weng embeng embeng kuyaa wengyundi ye aromkono kuu yiib yaa angkeen kuda. ³ Nubbed engyusiib okad kiri ye awadiib kuu wengyundandanuub kuu yiibkaadbankowoo? Kwananuub kowe, okad kiri doruub yaron aombed wengbiri o

komo komo kangdod kerundi yeman kuyaa yiminmo wengyundandanuub kuda. ⁴ Kwani kowe, yiib kuyaa maambed maa yaa okad kiri dohiri dowad wengberene kangdod nenwanandamoka, yiibbed anam andoonman maa nendibko wengyundi korok kerok. Anam andoonman aningkoyiibban kangkon yimin kuda. ⁵ Ku yedmaan kuu yiib karak kondi yeman. Yiib kuyaom kuu karub maa kanembed meeni kangdomiib kere anam andiwendan aom ma wengyundandindeban kuu anam kerandameenoo? ⁶ Kumban, anam kuu anam andiwendan yenambed yena kuu kangdod benwinimaib, anamaa, anam andindodan yi arinambo ari wengyundandimaib.

⁷ Yiibkareb kuyaom neman nen kangdod wonoon neman nen kangdod wonoon kamimaib kuye id angkara kuu, Setenbed yiib korem nangme burudande dorende dowan keroon kii. Kwanimaib ye inamen arewa yaa kuu korondibko yenambed yiib yaa kwane ambarakmime. Korondibko yenambed yiib yaa kwane birande yid bime. ⁸ Kuned yiibkareb dudenib ambarakmendimaib, yiib kuristen angkodmia kuyaa kii.

⁹ Arewa kamenabidan kuu God ye oonimbon aom yiyiib yumbon kandaibban kuu yiibkaad-bankowoo? Yenambed yiib yaa birandaib ande nekwe meenime, keye weng keyaa. Nenem kamidan o dudi god bumangkidan o karub yikanmo awanoon awanoon kamidan ¹⁰ o yid bidan o yiribman yemoon be amuknidan o ok arewa anidan o wengamborokbanabidan o birande yiribman

bidan kuu God ye oonimbon aom kuu yiyiib yum-bon kandaibban. ¹¹ Kwane areb kuu anak kuu yiib yena kuu kwamunedan. Kumban yiib kuu ogoon. Yiib kuu karadmo kerundoon. Yiib kuu Yariman Yesu Keresu yaningko yaambéd nub God ye Kingkinbed yorokmo kerundoon.

Yiib Idbed Amunmo Kamimaib Kuyaambéd God Yaningko Kankoonime

¹² Ne yaambéd kuu inamen korem kuu amowiibban kumban, inamen koremban yenamo kuu dobiri amuniib kondi yeman. Ne yaambéd kuu inamen korem kuu amowiibban kumban, korondaine inamen maambéd ne yaa korok keruwaanban. ¹³ Animan kuu kabeyob yeman, angkon kabeyob kuu animan yeman. Kumban Godbed yi ayoob kuu monmaraneen. Nub id kuu nenem kami yemanban, Yariman Yesu ye deme awini yeman, angkon Yariman Yesu kuu nub id yaa awande ooni yeman. ¹⁴ Godbed Yariman Yesu kuu bobnoon yirimbed nenkoonoon. Kowe, nub id kangkon yembed yaromkonombéd benkoobaneen kii. ¹⁵ Yiib id kuu Keresu yeka ye yaa daboknoon kuu yiibkaadbankowoo? Kwani kowe, Keresu yaa daboknoondan kuu biande kiwaan ari wonong yaa ben daboknaniin dee? Yii, yiminban kii! ¹⁶ Kanembed ye kuu kiwaan ari wonong yoom dobaraneen kuu yu yoom id mimo keraniib kuu yiibkaadbankowoo? Kedi, God Ye Weng aombéd kekamune wongkoon, “Yi ayoob kuu id mimo keraniib.” andoon. ¹⁷ Kumban kanembed yekareb Yariman Yesu yaambéd daboknaneen kumbéd kingkin yaambéd mimo keraniib.

¹⁸ Nenem kami yaa daboknaib, kirokmonime. Karub kanembed ambarakmi yena kamimaan kuu ye id bunangkamo, kumban karub kanembed ye kuu nenem ye ambarakmi yaambéd ambarakmoon kuu yekareb ye id yaa ambarakmimaan. ¹⁹ Yiib kuu Kingkin Karadmo kuu God yaambéd kandiiwe yiib niindem aom doroone yiib id kuu ye karadmo dobirimbon keroon kuu yiibkaadbankowoo? Yiib kuu yiibkareb yemanban, ²⁰ yiib kuu moonoon yeman. Kwani kowe, yiib idbed komo komo ambangkimaib kuyaambéd God yangko kankoonime.

7

Awani Ye Kerekmen

¹ Yiibbed weng wongke keewiwen kuu kibireb ke inandaan kei. Karub kuu awanaanban kuu amun. ² Kumban, nenem inamen yemoon dangoon kowe, karub mimim kuu yi wonongiibmo kerime, kwane wonong mimim kangkon yi karuwiibmo kerime. ³ Karub kuu ye wonong yaa kuu anammo awane dabokne dohiri ye kerekmenbed kamok. Kwamune areb kuu ye wonong kangkon ye yaa kwane kamuk. ⁴ Wonong yu id kuu yukareb yumbedmomban, yu karub kangkon yeman. Kwamune areb kuu karub ye id kuu yekareb yembedmomban, ye wonong kangkon yuman. ⁵ Ayoob dabokni ye kerekmen yaa kuu korondaan andaib. Kumban weng mimo keraniib kumbed aron dukmenmo kurikuri kami dowad korondaniib kuu yimin. Kuye aron dowan keruka ika daboknime. Daboknaibban keraneen kuu yikareb kangkadmi embengmo yiminban

keraniiwe Setenbed yi ayoob birandaneen. ⁶ Nembed ke yedmendaan kee kwamiwed yimin andimban, no kedmengkain. ⁷ Kuned kuu ne dowaken kuu nimakarub korem kuu ne awanindo ye aromkono Godbed kawoon areb kwane awinime andid. Kumban anam kuu nimakarub mimim kuu Godbed ye deme mimim ye aromkono munob bangkandoon, mim kuu munob keamune kone angkon maa kuu yeka maa kone kamoon.

⁸ Kumban awadmindodaniib iribdaniib yaa kuu ke yedmaan kei, amun kuu yi kuu awadmiyi-ibban ne areb kwane dobirime. ⁹ Kumban yikareb kangkadmikinban keroka awadmime, amborom kuu awananiib kumbed yimin, niindem aommo denembirimban kowe.

¹⁰ Awadmiwendan, yiib yaa nembed amob weng (ne yaambédan Yariman yaambéd) ke yedmaan kei, wonong kuu yu karub yaa kuu domonenaun. ¹¹ Kumban yu kuu domonenuka, yu kuu awaniyiibban kwane doburuk, o koronduka angkon ikakman yu karuwiib yaa wene kunum kere dabokne doburuk. Kwane, karub kuu ye wonong kuu dankaranokban.

¹² Yiib yena kuu (nembed Yarimanbedban) ke yedmaan kei, kuristen angkodmi maa ye wonong kuu anam andindo kumbed yu dowaken kuu ye yoom doberem ande meenuka, yu kuu dankaranokban. ¹³ Kwane, anam andeen ye wonong yu karub kuu anam andindo kumbed ye dowaken kuu yu yoom doberem ande meenoka, ye kuu dankaraun. ¹⁴ Amborom kuu ambi anam andindo kuu yu anam andi yaambéd God ye dia nen

muneen kowe. Kwane, amban anam andindo kuu ambi ye anam andi yaambéd God ye dia nen monoon. Kwanokban kuu yi dana kuu God ye dia keraibban, kumban kuyiib kumbéd God ye dia keraniib.

¹⁵ Ma, anam andindoman kuu ye wonong anam andeen yaa domobde wana andoka yiib korondibko kwane kamok. Anam andoonman o wonong kuu kuyaambéd amowiibban, domondi kuu yimin. Godbed nub baande kinoon kuu yewenubmo yaambéd dohiri ye dowad.

¹⁶ Anam andeen ye wonong, kub yaambéd kub karub kuu kukne kukne dobaraneen kumbéd anam andaneen dee anam andaanban dee kubkaadkerewenoo? Anam andoon ye karub, eb yaambéd eb wonong kuu kukne kukne dobaranuun kumbéd anam andanuun dee anam andaanban dee ebkaadkerewenoo?

Godbed Yiib Yaa Baandoon Yaambéd Dobirime

¹⁷ Yiib mimim kuu okad yiri dohiri dowad yum-bon Yariman Yesumbéd nekwane bangkandoone Godbed baandoon yaambéd dohirime. Amob weng kekee anam andiwendan korem yaa kondaan kii.

¹⁸ Kane kane kuu kad wandiwendan kumbéd baandoone anam andiwen kuu, kad wandi dohiri kerekmen korare kad wandindo dohiri kerekmen awine kandaib. Kane kane kuu kad wandindodan kumbéd baandoone anam andiwen kuu, kad wandindo dohiri kerekmen korare kad wandi dohiri kerekmen awine kandaib.

¹⁹ Kad wandi dohiri kerekmen yaambéd dobaraneeb kuu God ye indob arimbed kuu ma meeni yemanban, kad wandindo dohiri kerekmen yaambéd dobaraneeb kangkon God ye in-

dob arimbed kuu ma meeni yemanban. Godbed kwanime andi ye weng awini kumbedmo meeni darewoob yeman.

²⁰ Yiib mimim kuu komo yaambéd doriibkob Godbed baandoona anam andiwen kuu, kwane kuyaambéd dobirime. ²¹ Yiib yena kuu yena yi dabderem yiri dobere no deme awinembirimaibkob baandoonoo? Kuyaa meeni darewoob keraib. Kumban yiib kuu derekmana dudbere yiibka oone obonmo kerì yaroniib keruka kwane kamime. ²² Kedi, kane ye kuu karub maa ye dabderem yiri dobere no deme awinembirimaankob Yarimanbed baandoon kuu, Yariman ye indob arimbed obonmo ye karub keroon. Kuyareb kuu, kane ye kuu obonmo doboroonkob Yarimanbed baandoon kuu, Yariman ye dabderem yiri dobere no deme awinembirimaan ye karub keroon. ²³ Yiib kuu Keresu ye umkanbed moonoon kowe, yiibka moone yena yi dabderem yiri dobere no deme awinembiridan keraib. ²⁴ Angkodmia, yiib mimim kuu komo yaambéd doriibkob Godbed baandoona anam andiwen kuu, kwane kuyaambéd God yaambéd yonene dobirime.

Awadmindodaniib Iribdaniib Yi Dowad Dakmoon

²⁵ Ma, awadmindodan yaa kuu, Yarimanbed ne yaa yi dowad kwane ande andindo. Kumban ne kuu Yariman ye mimyob keende kakman are nonondandi yaambéd ma aadikmiyiibban yiminmo keraan kowe, ne meeni kuu kei. ²⁶ Kibikee yobdood darewoob nub korem yaa meneboon kowe, nembed meenaan kuu yiib kuu

awadmiwen o awadmindo doriib kuu kwane do-
birime. ²⁷ Yiib kuu awadmiwenoo? Kwanoka
dankarande kamaib. Yiib kuu awanindoyoo?
Kwanoka awanande onmaib. ²⁸ Kumban eb
kuu awananeeb kuu ambarakmimban. Kwane,
wonong koyumbed awananuun kuu ambarak-
mimban. Kumban kane kane awadmaniib kuu
keyaa kee dabab yemoon wedmaniib, awadmindodan arebban. Dabab aom dobiri kuu yobdood kowe, dabab yemoon kee korondime andid.

²⁹ Angkodmia, nembed meenaan kuu kei, aron kuu dukmen kereen. Kowe, kibikbed ari kuu kane kane awadmiwen kuu awadmi ye kerekmen yaa meeni darewoob keraib, awadmindodan areb kerime, ³⁰ kane kane kuu yuudi ameng kamiib kuu kebene kwanindodan areb kerime, kane kane kuu kubiib kuu kebene kwanindodan areb kerime, kane kane yi kuu yiribman berengkimaib kuu yi yiribman yaa kuu arabenmo awinidan areb kerime, ³¹ kane kane kuu okad yiri ye yiribman awinimaib kumbed ambangkembirimaib kuu kuyaamo kerekne meenaib. Amborom kuu okad kiri kibirebya wedmuub yeman kuu dowan kerandameen.

³² Ne dowaken kuu yiib kuu komo komo kuyaa meenmembiri kuu korondime andid. Awanindo ye karub kuu Yariman ye inamen meeni yaa komarewa kere ye deme ambangkaniine Yarimanbed kubewaneen ande meenimaan. ³³ Kumban awanoon ye karub kuu okad yiri ye dobiri yaa komarewa kere deme ambangkaniine ne wonong kubewanuun ande meenimaan kowe, ³⁴ ye inamen ayoob keroon, Yariman yaayiib ye wonong yaayiib kui. Awanindo ye wonong

o wonong irib kuu Yariman ye inamen meeni yaa komarewa kere ye deme ambangkaniin ande meenimaun. Kuku yu idiib kingkiniib karadmo keru yeman. Kumban awaneen ye wonong kuu okad yiri ye dohiri yaa komarewa kere ambangkaniine ne karub kubewaneen ande meenimaun. ³⁵ Nembed ke dakmiin kee yiib amun keru yeman, yiib yaa kwane kamaib andimban. Kuku yiib kuu kiwaan anam yaambad doberenib inamen ma andokbiyiibban kumbad idiib meeni yiib kumundin Keresu yaa kone dohirime andid.

³⁶ Karub kanembed ye wonong boriwen yaa korobe anam yaambad kamokban keraneene, yu kuu weeb doboob areb kerembaranuune ye kuu awani ye inameniib keroka, ye dowaken yaambad kwane ambangkok. Yu awananeen kuu ye amarakmi yemanban. Yi ayooob kuu awanime. ³⁷ Kumban karub kane ye kuu yekareb inamen mimo kerene yenambad ye yaa dedmoni yaa kebenene meeni inamen kumundin yaa kangkadmene, koyu kuu awanainban ande inamen ongmoon kuu, karub kee ye kangkon amun kamoon. ³⁸ Kwani kowe, kane ye kuu koyu awananeen kuu yimin. Kumban kanembed yu awanaanban kuu karub yena burudande yiminmo ambangkaneen, amborom kuu yobdood darewoob meneboon kowe.

³⁹ Wonong kuu yu karub doreenbed kuu yu karub yaamo dabokne dohirimaun, yu karub domoneni kuu amob. Kumban yu karub bobnaneen kuu obonmo kerenu yu dowaken yaambad karub maa awananuun kuu

yimin, kumban karub kuu Yariman yaa anam andoonman kumbed. ⁴⁰ Ne meeni kuu kei, yu kuu ika awanaunban kuu yu kuu kubanuun. Kwane, nangkon God ye Kingkiniibkob dakmaan ande meenaan.

8

Anam Andi Wuud Keriwendan Yaa Kuu Ded-monibka Boknande Kombaraib

¹ Yenambéd onabaya aye kuruwak god yaa kurikuri kame ebman kee ande eso andenib ari berengkiwed yom ani ye dowad dakmandamaan. Nubkaad, nub korem kuu kaadkeri yaambéd doruub. Kaadkeri yaambéd kerengkan inamen menebimaan kumban, mimyob dowaken yaambéd yena yi niindem aom aromni ye inamen menebimaan. ² Karub kane ye kuu “Nembéd inamen keyaa kee kumundin nekaad kuda.” ande meenaneen kuu anam kuu korobe yekaadban, ye kuu kumundin yekaadban. ³ Kumban kane kanembéd God yaa mimyob dowaken keenaniib kuu yi kuu Godbéd yekaad kerundaneen.

⁴ Kwani kowe, yenambéd onabaya aye kuruwak god yaa kurikuri kame ebman kee ande eso andenib ari berengkiwed yom ani ye weng kuu kei. Nubkaadkeruwen kuruwak god kuu okad kumundin kirikee yi kuu anamban. Kwane, god yenayiibban, God kuu mimo nub kangkon nubkaad. ⁵ Kedi, nimakarub yenambéd nub god kuu Ewen ari doriib andaiwe yenambéd nub god kuu okad kiri doriib andimaib. Anam kuu “nub god” kwane andimaib ye god kuu yemoon,

angkon “nub yariman” kwane andimaib ye yariman kuu yemoon. ⁶ Kuned nub yaa kuu kwamunemban, God kuu mimo, nimakarub korem yi Ambe kui. Yembed kumkam korem ongmenaboone demboon. Kwane, ye dowadbed nub doruub kii. Kwane, Yariman kuu mimo, Yesu Keresu kui. Ye yaambbed kumkam korem meneboon. Kwane, ye yaambbed nub doruub kii.

⁷ Kumban anam andiwendan koremban yenamoo kuu kee yikaad. Yena kuu anuk yirimbed kuruwak god yi inamen yaambbed yebniwen kowe, kuye yom ananiib kuu kuruwak god yeman andaniib kumbed yi kuu God ye dia kerem andi ye inamen kuu monmarimaan, yi inamen kuu wuud keroon kowe. ⁸ Kumban animanbed God yaa nub ben dia keraanban, o God yaa nub ben ambab keraanban. Kuye animan anokban keranuub kuu arewa keraubban. Ananuub kangkon yimin kerundaanban.

⁹ Kumban, yiibbed okad kiri ye amowamob yaa obonmo keruwen kumbed komarewa dobaraniib kuyaa kaadkerime. Yiib kuu amowamob yaa obonmo keruwen kumbed dowakenmo kame doriib kuu anam andi wuud keriwendan kuu wedmaniwe yiib kami kuu yi yaa dedmonaiwe boknande kombaraib. ¹⁰ Kedi, kuruwak god kuu meeni yemanban ande ebkaadkerewenman, eb kuu kuruwak god ye kurikuri boyambib aom yom aneeb kumbed, anam andi wuudman maa ye kuu wedmebdaneen kuu yeka aromnene ananeenoo? Kumban ye anam andi yaambbedban kuruwak god yaningko kankoone anem ande eb yomanmo menene ananeen kii. ¹¹ Kwani kowe, anam andi

wuud keroonman, ye dowad Keresu bobnoon kuned, eb kaadkeri kumbed ye monmarunaneen kii. ¹² Kwane, eb kuristen angkodmia yaa keye kiwaan yaambed ambarakmendeneb yi anam andi wuud monmaraneeb kuu, Keresu yaa ambarakmenaneeb kii. ¹³ Kwani kowe, nembred animan komo aniinkob ne kuristen angkodmi kuu ambarakmi aom komboroon keraneen kuu angkon ika kuye animan anainban. Anainban kumbed ye kuu dedmonenaine kombaraanban.

9

Apasodan Yi Yimin Andi

¹ Ne kuu obonmo dobiri ye karubban dee? Ne kuu apasomban dee? Ne kuu nub Yariman Yesu wedmenindokob dee? Ne deme Yariman yaa ambangkaan ye id kuu yiihban dee? ² Ne kuu yenambred apasomban andimaib kuned, yiih yiihkaad ne kuu apaso kuda. Anamaa! Kedi, ne yiih yaa weng amun kedmengkandaan kumbed yiih anam andiwen kowe, ne kuu apaso ande wedmi yeman kuu yiih kui.

³ Kane kanembred ne yaa wengyundawande dibiibdan yaa neka ne dowad koromone inande dakmi ye weng kuu kei. ⁴ Apasodan nub kuu weng amun dakmuuwe wengambiriib ye nimakarub kumbed yi yaa Yarimanbed yedmendoon apasodan yaa animana oka numbirime ande yedme kowoon dee? Anamaa. ⁵ Dewene weng amun dakmi dowad anam andiwen ye nima nubbed awadmuwen kuu ben wananuub kuu yimin ande Yarimanbed yedme kowoon dee? Anamaa. Apasodan yena yoom Yariman Yesu ye damana

yoom Pita yoom kwanimaib kuda. ⁶ Kumban, ne yoom Baanabas yoom yaamo Yarimanbed dewene weng amun dakmibka yuibka ane do-biri ye kerekmen kuu ambangkime ande yedme kowoon dee? Dowan, kwane daandindo nub yaa. Nub dowaken yaambbed nubka ane do-biri ye kerekmen ambankuwen.

⁷ Ana nangmidan kuu yikareb yi od yaambbed ane do-birimaib dee? Dowan, yi gapman ye od yaambbed. Kane kanembed nong yob kab kibingkekorib yi yob kuu anokban kerimaib? Dowan, kuyaambbed kwane animaib kuda. Kane kanembed naningkod kuu bangkandekorib muk ambod kuu anokban kerimaib? Dowan, kwane animaiwa. ⁸ Ke dakmiin kee nimakarub yi meeni yaambbed kwane yedmaan dee? Dowan, Godbed Yuudan yaa yedme kowoon ye amob yaambbed dakmeen kuu ibmo. ⁹ Moses ye amob aombbed wongkoon kuu, “Eb kuu oxsen kanmeneewa wiit yob animari dore ab andokbi dowad beengkane yaraneen kuu ye mongkodkono kebenaab, wiit ananeen kuu yimin.” andoon. God kuu oxsen kuye dowad meenoon dee? ¹⁰ Dowan, anam kuu demedan nub dowad weng ku yedme wongkoon kui. Eyokee, nub dowad wongkoon, amborom kuu yongbon nidke nekwanabi ye karub yoom id beengke ab andokbe idmo bi ye karub yoom kuu yi deme awinimaib kuu animan kuu nuwiib numbaraniib ande meenimaib kowe. ¹¹ Kwani kowe, nub kuu kingkin ye kerekmen yobbed yuib aom kibinuwen kowe, yuib okad yiri ye yiribman yaambbed nub yaa numbirime andanuub kuu yiminban deeko? Dowan, yimin kuda. ¹² Yarimanbed

yiib yaa yedmendoon kuu yena yi yaa angkumone awandime ande yedme kowoon kowe, nub kuu weng kee burudande yedme kowoon ye weng darewoob arimbed kanduwenoo? Anamaa.

Kumban nub kuu yiib yaa weng kee awinime, nub yaa angkumone awandime andindo. In-amen maa keruwenkob, komo komo nub yaa menebimaan kuu yimin andimaub, barang maa o inamen maa kuu weng amun derendari ma kebenokban kerok anduwed. ¹³ Yiibkaadbankob dee, kane kane kurikuri boyambib darewoob aom ambangkimaibdan kuu, yi animan kuu God yaa bangkani yeman kurikuri boyambib darewoob aom nongkobimaib yaambéd bimaib. Kwane, dingkan nengkimaib ye bot wuubimbon ye deme awinimaibdan kuu, yi animan kuu bot wuubimbon arimbed nengkimaib ye dingkan yaambéd bimaib kii. ¹⁴ Kwamune areb kuu, Yarimanbed kwamime andi ye weng yedmoon kuu, kane kane Yesu ye weng amun dakmidan keribka yi ane dobiri kerekmen kuu Yesu ye weng amun dakmi-maib kuyaambéd bime ande yedme kowoon.

¹⁵ Kumban ne kuu Yariman ande yedme kowoon ye weng yaambéd ben ane dobere ambangkokban. Kwane, nembéd ke wongkaan kee amaan ari yiibbed ne dowad keamune ambangkaniib yaa kui andidban. Anam kuu Yesu ye weng amun dakmaana yiibbed ne ma awawindo ye weng keye dowad ke kerengkan keraan kei, ne kuu bobnaina karub maambéd kankoraraanban down. ¹⁶ Kuned, ne kuu kwane Yesu ye weng amun dakmimain yaron aombéd kerengkan kamimokban, amborom

kuu Godbed weng amun dakmi ye deme ne yaa kawoon kowe. Ne kuu Yesu ye weng amun dakmokban keraniin kuu arewa keruwaneen kii! ¹⁷ Nindorokiibbed weng amun dakmaniin kuu ye kakman kandaniin. Kwane, nindorokiibbanbed weng amun dakmaniin kuu Godbed deme kawoonkob dakmaniin kumbedmo, kakman kandainban. ¹⁸ Ne kakman kuu komarewa? Kekamune kembedmo, Yesu ye weng amun dakmi yaa kuu wengambiriibdan yaa yedme ne yaa numbirime andimban. Kwananiin kuu apasodan yaa numbirime andi ye amob Yarimanbed yedme kowoon ye weng awinainban, ne dowad no ogood angkimbaraneen.

¹⁹ Kedi, ne kuu obonmo dobiri ye karub, karub maa ye dabderem yiri dobere ye deme awinembiri yeman kerindo. Kumban ne kuu neka kankubune nimakarub korem yi dabderem yiri dobere yi dememo awini ye karub keraan, yemoon kuu anam andime, ma biknimban andid. ²⁰ Yuudaniib yaa winimain kuu Yuuman areb kerimain, yi anam andime andid. Kane kane Yuudan yi amob ye dabderem aombed doriibdaniib yaa winimain kuu nangkon amob ye dabderem aombed doberemoon areb kerimain, yi anam andime andid. (Kumban, anam kuu ne kuu Yuudan yi amob ye dabderem aombed dorokban.) ²¹ Kane kane Yuudan yi amob awinindodaniib yaa winimain kuu Yuudan yi amob awinindodan areb kerimain, yi anam andime andid. (Kumban, anam kuu ne kuu God ye amob yaa obonmo kerindo, Keresu ye amob ye dabderem aombed dobirimain.)

²² Anam andi wuuddaniib yaa winimain kuu anam andi wuuddan areb kerimain, yi anam andime andid. Nimakarub mimim korem yi dohiri mimim korem areb kerimain kumbed, kiwaan korem yaambéd yi yena anam andime andid kii. ²³ Nembed korem ke kamaan kee Yesu ye weng amun derendari dowad, kwane weng amun yaambéd amun kerundi kuyaom kuu neyiib kera andid.

²⁴ Yiibkaadbankob dee, kabaanidan korem kabaanderimaib kumban, trofi kuu karub mimo kandimaan. Kowe, kiwaan onme wedmibka kabaane trofi kandime.

²⁵ Karub korem iningkuk yaambéd burudandande kamimaib kuu iningkuk kedmengkandi yaamo dohirimaib. Kwamimaib kuu aron dukmenmo angkimbaraneen ye trofi kandi ye dowad, kumban nubbed kwanimaub kuu aron korem angkimbaraneen ye trofi kandi ye dowad. ²⁶ Kwani kowe, ne kuu karub maa meeniyiibbanbed kabaanemoon areb kabaanainban, ne kuu nangbi yaa kuu dingki ogood kuyaa kiradmi ye karub areb kerainban.

²⁷ Ne kuu korondaine ne id kuu yebne aromni dowad wowimaiwe, ongmaine ne inamen ye dabderem yiri dobere kuye dememo awinembiri yeman kerimaan. Kowe, weng amun dakmenabe dowan kerako, ne yaa Godbed arewa kamewen kowe trofi kuu kabdainban andaan andid.

10

Yuudan Kurin Komo Kamiwen Yaa Kuu Meene Kaadkerime

¹ Angkodmia, nub awoya yiri korem kuu Godbed ongme kowoon ye wiib ye dabderem yirimbed wene yi korem kwane karamok aombed yaniwen yaa kuu meenime, kuyaa yiib nonoon keru kuu ne dowakenban. ² Yi korem kuu wiib aomiib karamok aomiib kumbed baptais keremoon areb kerekorib Moses ye yoman winiwen. ³ Yi korem kingkin ye kerekmen ye animan mim kuu ibonmo aniwen. ⁴ Kwane, yi korem kingkin ye kerekmen ye ok mim kuu ibonmo aniwen, amborom kuu yi kuu kingkin ye kerekmen ye bot yi yoom dabokne wonoon yaambbed ok kuu aniwen kowe. Bot kuu Keresu kui. ⁵ Kwanoon kuned, God kuu yi yemoon yaa kubindo kowe, amboon angkambbed dukne ogood kuyaa mungdin dange yariwen.

⁶ Yi yaambbed ke kamenaboon kee kuru kingkoon, nub meeni yeman, inamen arewa yaambbed yimbed kwaniwen areb keraib anded, nub yaa. ⁷ Kowe, yiib kuu yenambbed kwaniwen kwane kuruwak god yaa bumangkidan keraib. Kuye dowad God Ye Weng aombed kwane wongkoon kuu, “Nimakarub kuu dibo animana oka anengkenabonib dembenib andenabiwen.” andoon. Kuuu God yaningko kankooni dowadban kwaniwen. ⁸ Nub kuu yenambbed kwaniwen kwane nenem kamaub. Kwaniwen kuu aron mimo aombed 23,000iib kuu dukniwen. ⁹ Nub kuu yenambbed kwaniwen kwane Yariman yaa komboon darobaub. Kwaniwen kuu niinbed yiiwe dukniwen. ¹⁰ Nub kuu yenambbed kwaniwen kwane God yaa mungkubmangkab kamaub. Kwaniwen kuu monmari ye engyumbbed

yenbandoone dukniwen.

¹¹ Yi yaambed ke kamenaboon kee kuru kingkoon, kuye weng wongkoon kuu nub kaadkeri dowad. Amob minindo yaroniib amobbed oonoon yaroniib aron maa maayiib anam id keru yeman ku monoone wedmuwen kui.

¹² Kwani kowe, eb kuu kangdom doriin ande meenebka, ebka ambarakmi yaambed kombarain ii ande korobe kaadkere!

¹³ Ambarakmok ande birandi ye inamen mimim korem eb yaa menebimaan kuu eb yaamomban nimakarub korem yaa menebimaan. Kwane, God kuu ye weng yaa ma korondiyiibban ye God kowe, ye kuu domobdaane kuye inamenbed birabdaane ari ambarakmaabban, no oonebde doreen kui. Kumban kuye inamenbed birabdande kamaneen kuu, Godbed eb angkane andi ye kiwaan ongmebdaneen. Kwananeen kowe eb kuu kangdommo doberembaraneeb.

Yariman Yaambedmo Angkumone Dobirime

¹⁴ Kwani kowe, angkodmia, kuruwak god yaa bongwandaib. ¹⁵ Yiib kuu inameniibdan kumbed yiib yaa dakmaan kowe, nembed komo ke dakmandamiin kee yiibka darobime. ¹⁶ Yesu yaa meeni ye orok arimbed God yaa eso ande ani ye kabus kuu Keresu ye umkan onduknoon ye inamen kan dabokni yeman kui dee? Anamaa. Kwane, Yesu yaa meeni ye orok arimbed kande ani ye om* kuu Keresu ye id yena yi dowad bobnoon ye inamen kan dabokni yeman kui dee? Anamaa. ¹⁷ Kedi, om kuu mimo kowe nub kane

* **10:16:** Gurik wengbed “bred” andoon.

kane kuu yemoon kumban id mimo, amborom kuu nub korem kuu om mimo kuyaambéd ani-maub kowe.

¹⁸ Israel ye nimakarub yaa meenime. God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan kuu bot wuubimbon arimbed dingkan nengke baeb God yaa konimaibdan andimaib kowe, bot wuubimbon arimbed God yaa koni ye inamen kan dabokni-maib kui dee? Anamaa. ¹⁹ Kwanandaan kumban, kuruwak god yaa nengke baeb koni ye dingkan kuu meeni yemanban, kuruwak god kangkon meeni yemanban dowan. ²⁰ Kumban anam kuu kuruwak god kuu awad arewa kowe, kuruwak god yi yoman winiwendanbed yi kuruwak god yaa dingkan nengke baeb kondimaib kuu anam kuu God yaamban awad arewa yaa kondimaib kui. Kwane, yiib kuu kuye dingkan yi yom aniib kumbed awad arewa yi inamen yaa kan dabokni kuu ne dowakenban. ²¹ Yiib kuu Yariman ye kabus yaa nande awad arewa ye kabus yaa nande kami kuu yiminban, yiib kuu kwane ayoob Yariman ye arakbon yaa kere awad arewa ye arakbon yaa kere kamindeban. ²² Arakbon ayoob kwamubko Yarimanbed wungkande norin wandok ande kamenuub dee? Inamen arewa yee. Nuwaromkono kuu darewoob, ye aromkono arebban dee? Dowan kii!

Anam Andiwendan Yi Obonmo Dobiri

²³ Yenambéd “Inamen korem kuu amobban.” ande yedmimaib kumban, anam kuu inamen yenamo kuu nub awandi yeman. Yenambéd “Inamen korem kuu amobban.” ande yedmimaib kumban, anam kuu inamen yenamo kuu nub niindem

aom aromni yeman. ²⁴ Kedi, eb kuu eb dohiri ye dowadmo awabdi ye kiwaan onmaab, yena yi dohiri dowad awandi ye kiwaaniib onme.

²⁵ Berengkimbon yaa dingkan yom korem berengkimaib kuu ani yemanmo. Kuyaa kuu inamen ayoob kereneb kuruwak god yaa koniwen dee ande kaamobaab. ²⁶ Amborom kuu God Ye Weng aombed kwane yedme wongkoon, “Okad yimin yimin yaa kuu Yariman yeman, kuye kumkam korem kangkon.” andoon kowe.

²⁷ Kwane, anam andindoman maambed animan ani yeman baandoko eb dowaken wene anandamebka, eb ani yeman ari komo nongko-boon kuu kuyaa inamen ayoob kere kaamobaab, kwane ane. ²⁸ Kumban karub maambed “Animan kee kuruwak god yaa nengke baeb koniwen kii.” ande yedmebdoka, anaab, koronde. Karub ku yedmebdoon ye dowadiib inamen meeni ye kiwaan ye dowadiib kowe anaab. ²⁹ Kumban eb inamen meeni ye kiwaan ye dowadban, anam kuu yedmebdoonman ye inamen meeni ye kiwaan ye dowad kowe anaab, komboon kaamobdoon kowe. Kedi, komande animan ani dowad ne obonmo dohiri kuu karub maa ye inamen meeni ye kiwaan yaambed wengyundaneen? Dowan, ye dememban kuda. ³⁰ Ne kuu God yaa eso ande animan animain kowe, komande kuyaambed ne yaa kuu wengamborokbanabimaib? Arewaya.

³¹ Kwane kowe, yiib kuu animan ani o ok ani o komo komo kamibka, God ye nambiri dowad korem kwane kamime. ³² Yiib kuu yena yaa ma dedmonaiwe boknande kombaraib, Yuudan o Gurikdan o God yaa anam andiwendan yaa

kui. ³³ Nembed kamimain areb kamime. Ne kuu kiwaan korem yaambéd nimakarub korem yaa angkodmendimain. Ne kuu nembedmo amun kera andi ye dowadban, yemoon kuu amun kerime andid. Kwanako anam andime andid.

11

¹ Ne koob kandime, nembed Keresu ye koob kandaan kwamune kerime.

Anam Yaambéd God Yaningko Kankoonime

² Yiib kuu nembed komo komo kamenabaan korem meenenib nembed kedmengkandi yiib yaa kondaan arebmo awinimaib kowe, ne yiiwaningko benkoobaan kii.

³ Kumban ne dowaken kuu yiib kuu meenime andid, karub korem yi korok kuu Keresu, kwane nima yi korok kuu yi karub, kwane Keresu ye korok kuu God kui. ⁴ Karub maa kanembed ye korok ari dabunekore kurikuri keru o profesi weng dakmaneen kuu ye korok Yesu yaa karak konaneen. ⁵ Wonong maa kanembed yu korok ari dabunindombéd kurikuri keru o profesi weng dakmanuun kuu yu korok, yu karub kui, ye yaa karak konanuun. Kuu yu awung kuu deemoon areb keranuun kowe. ⁶ Wonong kuu yu korok ari dabunokban keruka, yu awung korem kuu nare dowan kerime. Kwane, wonong yu awung nari o deene aari kuu karakiib kowe, yu korok ari kuu no dabunuk. ⁷ Karub kuu ye korok ari kuu dabuniyiyi-ibban, amborom kuu ye kuu God ye kuru, ye kuu God ye nambiri ye kuruyiib kowe. Kumban wonong kuu karub ye nambiri ye kuruyiib. ⁸ Kedi, karub kuu wonong yaambéd ongmindo, wonong

kuu karub yaambed ongmoon. ⁹ Amborom kuu karub kuu wonong yu dowad ongmindo, wonong kuu karub ye dowad ongmoon kowe. ¹⁰ Keye dowad kembed, engyus yi kangkon yi dowad kuyiib kuu wonong yu korok ari kuu yu karub kuu yu korok ande korokbi yeman dabunuk.

¹¹ Komoyiibkob, nub dobiri Yariman yaambed kuu wonong kuu karub yaa yukareb obonmo dobiri yemanban, karub kangkon wonong yaa yekareb obonmo dobiri yemanban. ¹² Kedi, wonong kuu karub yaambed ongmoon kwamune areb kuu, karub kangkon wonong yaambed dori-maan. Kumban, karuwa nimaya komo komo kore-rem kuu God yaambed menebimaan. ¹³ Yiibkareb meene andangkime. Wonong kuu korok ari dabunindombed God yaa kurikuri kami kuu yimin dee? ¹⁴ Kumkam korem kee areyareen kumbed yiib yaa kedmengkandiib kuu karub kuu awung doboob keraneen kuu ye yaa karak yeman dee? Anamaa. ¹⁵ Kwane, kuyaambed wonong kuu awung doboob keranuun kuu yu kerengkandi yeman dee? Anamaa. Awung doboob kondoon kuu yu korok dabuni yeman kuda. ¹⁶ Karub o wonong maa kanembed weng kee dakmiin keyaa yiminban andaneen kuu, nub kuu kara yenayiib ambangkindo, God yaa anam andiwendan yi kangkon kwane.

*Yariman Yesu Yaa Meene Orok Ani
(Mt 26:26-28, Mk 14:22-24, Lk 22:17-20)*

¹⁷ Yiibbed nedbe kurikuri kamimaib kuu yiib arewa kamenabi kuu yemoon keroon, yiib amun kamenabi arebban kowe, kedmengkandi ke

dakmandamiin kee yiib yaa kubendindo kii. ¹⁸ Ibduruk arimbed, ne wengambaraan kuu yiib kuu kurikuri dowad nedbimaib kuyaom kuu yiibkareb andokbiwen. Kekwanoon kuu anam areb ande meenaan. ¹⁹ Kedi, anam kuu yiib kuyaom andokbe yeka yeka keriwen kuu, kane kane kuu Godbed anam andundoondan ande korokbi yeman. ²⁰ Kwane, yiib kuu nedbe Yariman yaa meene orok animaib kuu Yariman ye dowadban, ²¹ amborom kuu orok animaib kuu yena kuu yena yaa meedmiyiibban kumbed kirodmo kwane anaiwe, yena kuu orok ye animan kenambunmo animaib kumbed yena kuu animaniibban mungimo keraiwe, yena kuu orok ye wain ok kenambunmo animaib kumbed awarak yaune kamimaib kowe. ²² Komarewa kii! Yiib kuu animan ane ok ane kamaniib yambiwiibbankob dee? O, yiibbed God yaa anam andiwendan yaa nongdomatomdan andenib kamboknondan yaa karak kandime andiwed dee? Yiib yaa kuu komo weng yedmendaniin? Kwamune yaambbed yiib yaa kubendaniin dee? Korem yiminban kii!

²³ Kedi, ne kuu Yariman yaambbed kandaan kuu yiib yaa kangkon kondaan. Weng kondaan kuu kei. Yariman Yesu kuu bidwanduniwen kuyaron amnoom aombbed om* kande ²⁴ God yaa eso andekore domangke yedmoon, “Kekee ne id, yiib wadkeri kandi dowad dookbaniin kii. Kwamune kamimamime, ne yaa meeni ye dowad.” andoon. ²⁵ Kwane, oma animan yenaya kuu aniwen. Ane dowan keriiwe, kwanoon areb kuu

* **11:23:** Gurik wengbed “bred” andoon.

yembed kabus nande yedmoon, “Kabus keye ok kee amob weng yeeb ne umkan yaambéd ongmaan kii. Komo aron arimbed kekamune anande kamibka ne yaa meeni ye dowad kamimamime.” andoon. ²⁶ Kedi, komo aron arimbed om keyiib ok keyiib animamibka Yariman bobnoon ande korokbimamibko kwane wene ye monok.

²⁷ Kwani kowe, kanembed ye kuu yorokmo dobiri ye kiwaan arimbedban kerene Yariman ye omiib okiib ananeen kuu, Yariman ye idiib umkaniib yaa ambarakmaneen kii. ²⁸ Kowe, yiib mimim kuu yekareb andangkekored yomanbed omiib okiib kuu ani. ²⁹ Amborom kuu kanembed Yariman ye id kerekmen yaa korobe yekaadkerindombéd omiib okiib ananeen kuu, yekareb yemeren ukum kandi dowad ananeen. ³⁰ Yiib kuyaom kuu yemoon kwane animaibkob, kwane wuud kere bob anikadiib kerenib, yiib yena kuu dukniwen. ³¹ Kumban nub inamen arewa korarem andi dowad nubkareb nubmeren andangke wengyundanuub kuu, nub kuu Yarimanbed andangke wengyunde dabab kondaanban. ³² Kumban nub kuu Yarimanbed andangke wengyundimaan kuu nub ambarakmi yaa korondime ande dabab kondimaan. Kwanimaan kuu nub kuu ben okad yiridan yoom dabokne dabab ibmo kondainban anded.

³³ Kwane kowe, nangkodmia, kwane mimyamo nedbe Yariman ye orok anande kamibka korem nedbiwa. ³⁴ Kwane, kanembed mungiyiib keroka yambiwoombéd anok. Yiib kwanimamaniib kumbed mimyamo nedbimamaniib kuu Godbed yiib yaa wengyundaanban.

Kwane, ne mananiin kumbed weng yena ari kuu ben nekdane ongmaniin.

12

Yariman Ye Deme Yaromkono Munob Bangkandi Yeman

¹ Angkodmia, yiib kuu kingkin kerekmen yaambéd Yariman ye deme yaromkono munob bangkandi yeman yaa nonoon kerí kuu ne dowakenban. ² Yiibkaadkeriwen, yiib kuu God yaa anam andindo kuruwak god yi yoman winiwen yaron yaa kuu, yiib inamen kuu yenambéd ben kimyen winiwa dakmindeban ye kuruwak god yi yoman weniib. ³ Kwane kowe, nembéd yiib yaa ke yedmaan kei. Kanembéd ye kuu God ye Kingkiniibbed dakmeen ye karub kuu “Yesu butun kerune.” ande ma kwanandaanban. Kwane, angkon kanembéd “Yesu kuu Yariman.” ande ma kwanandaanban, no Kingkin Karadmombéd ibnenaneena kwane dakmaneen kumbedmo.

⁴ Yariman ye deme yaromkono munob bangkandi yeman yena dangoon kumban, bangkandimaan ye Kingkin kuu mimo.

⁵ Yariman ye awandi deme yena dangoon kumban, bangkandimaan ye Yariman kuu mimo. ⁶ Yariman ye dowad ambangkanabi yena dangoon kumban, nimakarub yi mimim yaambéd korem ambangkanabimaan ye God kuu mimo.

⁷ Nimakarub mimim yaa kuu Kingkinbed ibnendaana kwane ambangkimaib ande korokbi yeman bangkandimaan, yi korem kumaom

awanenoon awanenoon kami dowad. ⁸ Kedi, karub mim kuu Kingkin kumbed meeni kangdom ye weng konaane dakmaane, kwane maa kuu Kingkin mimo kumbed kaadkeri inamen weng konaane dakmaane, ⁹ kwane maa kuu Kingkin mimo kumbed anam andi arimbed konaane kwane anam andaane, kwane maa kuu Kingkin mimo kumbed bob anikad ongmenabi konaane kwane ongmenabaane, ¹⁰ kwane maa kuu God yaromkono wedmi yeman ongmi yaromkono konaane kwane ongmaane, kwane maa kuu profesi ye weng konaane kwane dakmaane, kwane maa kuu weng meneboon kuu kane ye kingkin yaambbed meneboon ande andangke dakmi ye deme konaane kwane andangke dakmaane, kwane maa kuu weng mamaa dakmi yaromkono konaane kwane dakmaane, kwane maa kuu weng mamaambbed dakmi ye karub ye weng amenengki yaromkono konaane kwane amenengkaane kamimaib. ¹¹ Korem keyiib kee Kingkin mimo kuye ambangki yaambbed, yi korem mimim yaa kuu yembed meenoon yaambbed bangkandimaan.

Nub Korok Kuu Mimo

¹² Id kuu mimo yaambbed yemoon dangoon. Kuyaa dange yemoon keroon kuned, yi kuu id mimo kerimaib. Kowe, Keresu ye id kuu ibmo. ¹³ Kedi, nub kuu id mimo aom Kingkin mimo yaambbed baptais keruwen. Yuudan keruwen o Yuudanban keruwen, o yena yi dabderem yiri dobere yi dememo ambangkembirimaub o nubka oone obonmo kere doruub, nub korem nub niindem aom kuu Kingkin mimo kondoon.

¹⁴ Kedi, id kuu mimo yaambed ongmino, yemoon yaambed ongmoon. ¹⁵ Kwane, yonbed yedmaneen, “Ne kuu dingkimban kowe, ne kuu id yaamban.” andaneen kuu id yaa kwane andokbe yeka keraanban, yon kuu id yaambed kumbedmo. ¹⁶ Kwane, kenoodbed yedmaneen, “Ne kuu indoban kowe, ne kuu id yaamban.” andaneen kuu id yaa kwane andokbe yeka keraanban, kenood kuu id yaambed kumbedmo. ¹⁷ Kwane, id kumundin kuu indobmo keraneenbed kuu wengambiri yeman kuu kuna? Kwane, id kumundin kuu kenoodmo keraneenbed kuu baeb kumungki yeman kuu kuna? ¹⁸ Kuned anam kuu Godbed id yaa kuu yeka yeka nekwe ongme nongkoboan. Yi korem mimim kuu ye dowaken yaambed kwane ongme nongkoboan. ¹⁹ Yi korem kuu barang mimo keraniib kuu id kuu kunaya keraneen? ²⁰ Kwane kowe, id kumaom kuu yemoon dangoon kumban id mimo.

²¹ Kowe, indobbed dingki yaa, “Awawaab, koronde wene.” ande yedmindeban. Kwane, korokbed yon yaa, “Awawaab, koronde wene.” ande yedmindeban. ²² Ma keroonkob, id yaa dangoon yeman yaa kuu wuud keroon andimaib kuu kuyiib kumbed yimin, kuyiibban keraneen kuu id kuu yiminban. ²³ Kwane, id yaa yena dangoon yeman yaa kuu yirimo ande meenimaub kuu darewoob arimbed inwarimaub. Kwane, id yaa yena dangoon dian wedmimokban yeman kuu darewoob arimbed kebenimaub. ²⁴ Kumban, id yaa yena dangoon dian wedmi yeman kuu inware kebenimokban.

Kumban Godbed yekareb id kuu ben mimyamo

dabokne wonoon kuu, id yaa yena kuu yiri keriwon kumbed aningko darewoob arimbed kondoon. ²⁵ Kwanoon kowe, id aom kuu yeka yekayi-ibban yi korem kuu ibmo kerundoon. Kwane kowe, id yaa mimim korem kuu neman neman awandi ye inamen konoon konoon ibmo kerime. ²⁶ Kwane, id yaa mamaambed durud yewed kandaneen kuu, korem kwane durud yewed ibmo kandaniib. Kwane, id yaa maaaa yaningko darewoob arimbed kandaneen kuu, korem kwane kubaniib.

²⁷ Kwane kowe, yiib kuu Keresu ye id kui. Kowe yiib mimim kuu kuyaa ben daboknoondan. ²⁸ Kwane, anam andiwendan yi numun kumaom kuu ibduruk kuu Godbed apasodan kingkekore, kwane ayob ande profesidan kingkene, kwane ayoobmim ande kedmengkandidan kingkoon. Kwane ari kuu God yaromkono wedmi yeman ongmenabidan kingkene, kwane bob anikad God yaromkonombed ongmenabidan kingkene, kwane yena yaa awandidan kingkene, kwane korok demedan kingkene, kwane weng maa maa dakmenabidan kingkoon. ²⁹ Korem kuu apasodanmoyoo? Korem kuu profesidanmoyoo? Korem kuu kedmengkandidanmoyoo? Korem kuu God yaromkono wedmi yeman ongmenabidanmoyoo? ³⁰ Korem kuu bob anikad God yaromkonombed ongmenabidanmoyoo? Korem kuu weng maa maa dakmenabidanmoyoo? Korem kuu weng maambed dakmenabidan yi weng amenengkidanmoyoo? Dowan. ³¹ Yariman ye deme yaromkono munob bangkandi yeman darewoob arimbed kuyaa kuu nindorokiibbed

dowakeniib kerime.

Kwane kowe, kibireb kee nembed kiwaan yena korem yaambéd burudandoon ye kiwaan ke korokbendandamaan kei.

13

Mimyob Dowaken Keendi

¹ Ne kuu nimakarub yi weng maa maayiib engyus yi wengiib dakmaniin kumban, mimyob dowaken keendiyiibban kumbed dakmaniin kuu, ogood wangkanabi ye kuweng areb keraniin.

² Kwane, ne kuu Godbed profesiman ande kinoona biknoon ye weng id anam koremiib biknoon ye kaadkeri koremiib nekaadkereni, aangko yaa yedmaniine no angkananuun ye anam andi kandaniin kumban, mimyob dowaken keendiyiibban kumbed kwananiin kuu, ne yaa kuu idiibban dowan keraneen. ³ Kwane, ne kuu nembed oonaan ye yiribman korem kamboknondan yaa bangkandeni, ne anam andi kuu korondainban andaniine yenambéd ne id kuu amotbed nengkaniwe bobnaniin kumban, mimyob dowaken keendiyiibban kumbed kwananiin kuu, ne kuu amun kami ye kakman Ewen ari kuu ma kowainban.

⁴ Mimyob dowaken keendi kuu yodbirimban iwarimbed dohiri yeman, mimyob dowaken keendi kuu yena yaa awandi yeman. Kuku wungkandi yemanban, kerengkan kami yemanban, nembedmo yimin andi yemanban.

⁵ Kuku kena karunga kami yemanban, kirim yemanban, kirodmo norin wandi yemanban, ambarakmoon andi ye wengyuniib ma

angkimbiri yemanban. ⁶ Mimyob dowaken keendi kuu yorokmomban ye inamen yaa kubeni yemanban, kuuu anam anam yaa kubendi yeman. ⁷ Kuuu yobdood menebimaan yaa kangdommo doberembiri yeman, anam ande meenendembiri yeman, ari kwananeen ande meedmembiri yeman, koronde kimyen winiyiibban kangdommo doberembiri yeman.

⁸ Mimyob dowaken keendi kuu yimin wandaanban. Kumban profesi weng dakmi yaromkono kuu downan keraneen, weng maa maa dakmenabi yaromkono kangkon downan keraneen, kaadkeri kandi yaromkono kangkon downan keraneen. ⁹ Kedi, kaadkeri koremban yenamo kandenub biknoon ye weng kangkon koremban yenamo profesi wengbed dakmimaub. ¹⁰ Kumban korem awini ye karub Keresu mananeen kuu, koremban yenamo awini yeman maa maa korem kuu wenebe bikderebaneen.

¹¹ Kwane, ne dana mana yaa kuu dana areb dakmimain, kwane dana ye inamen areb meenimain, kwane dana ye meeni ongmi areb meene ongimain. Kwane, kaine amnaan kuu dana ye dohiri kerekmen kuu yoman anuk nare keendaan. ¹² Kedi, kibikee God yaa wedmuub kee wiib yonendoona ok kuruwak yaa wedmemoon areb korobe wedmimokban. Kumban amaanbed nub kuu murubia deere deere wedmanuub kii. Kwane, kibikee koremban yenamo nekaad, kumban God kuu ne yaa kumundin yekaadkeron areb kuu amaanbed ne kangkon kumundin nekaadkeraniin.

¹³ Kwane kowe, kibikee ayooobmim keyiib

dagoon kuu anam andiyiib ari Godbed kwananeen ande meedmiyiib mimyob dowaken keendiyiib. Kumban keyaombed darewoob anam kuu mimyob dowaken keendi kui.

14

Profesi Weng Dakmiyiib Weng Maa Maa Dakmiyiib

¹ Mimyob dowaken darewoob ye nimaya karuwa anammo kerime. Ma, kingkin kerekmen yaambéd Yariman ye deme yaromkono munob bangkandi yeman yaa dowakeniib kere nindorokiibbed kondok ande meenime. Anam kuu profesi weng dakmi yaa kuu meeni darewoob kerime. ² Kedi, karub kane kuu Godbed weng maambéd dakmi yaromkono konaneene kwane dakmaneen kuu, nimakarub yaa dakmaanban God yaamo dakmaneen. Anam kii, ye weng id kuu karub maa kuu kandunindeban, kukuu ye weng ye kingkiniibbed dakmimaan kuu yena korem yaa kuu biknimaan. ³ Kumban kane kanembéd profesi weng dakmimaib kuu, nimakarub yi niindem aom aromni ye dowadiib kube ongkandi ye dowadiib mimyob wandi kankubuni ye dowadiib kui. ⁴ Kane ye kuu God yaromkono ibnenaneene weng maambéd dakmaneen kuu, yekareb yemeren ye niindem aom aromni dowad kumbedmo. Kumban, kane ye kuu God yaromkono ibnenaneene profesi weng dakmaneen kuu anam andiwendan korem yi niindem aom aromni dowad. ⁵ Anam kuu ne dowaken yiib korem mimim kuu God yaromkono ibnendoka weng maambéd

dakmime ande meenaan kumban, ne dowaken darewoob arimbed kuu yib kuu God yaromkono ibnendoka profesi weng dakmime ande meeni darewoob keraan. Kane ye kuu profesi weng dakmimaan kuu ye kuu aningko darewoowib, weng maambed dakmimaan ye karub arebban. Kumban weng maambed dakmimaan ye karub kuu yekareb weng id kuu nengkidme kedmengkandaneen kumbed yimin. Kwananeen kuu anam andiwendan yi niindem aom kuu aromnaneen.

⁶ Kwane kowe, angkodmia, ne kuu yib yaa mananiine God yaromkono ibnewaneene weng maambed dakmaniin kuu, yib yaa amun kerundaniin dee? Kan korokbi ye wengiib o kaadkerundi ye wengiib o profesi ye wengiib o kedmengkandiyib kanmananiin kumbed yimin keraneen. ⁷ Kuned, wadkeriyibban no kuweng wangkanabi yeman, yurin o haap kuu kuweng amun kondokban keraniib kuu nimakarub kuu komarewa kere id kandaniib? Kwane wangkiwed kuweng amun kamiwed id kandaniib. ⁸ Angkon, ana nangmi ye kibi kuu dianmo baandokban keraneen kuu, kanembed ana nangmi dowad nekwaneeen? Dowan. ⁹ Kwamune areb kuu yib kangkon, yibkareb mongkod daande weng id kandindeban ye wengbed dakmaniib kuu, karub maa kuu komarewa kere yib weng id kandaneen? Dowan. Weng idiib dakmiwed id kandaniib. Weng id kandindeban ye wengbed dakmaniib kuu, aya nonga yaa dakmoon areb keraniib. ¹⁰ Anam kuu okad kumundin keyaom kee weng maa maa yemoon dangoon, yi mimim kuyaom

kuu ye idiibmo. ¹¹ Kwana kowe, karub maambéd dakmeen ye weng id kandokban keraniin kuu, ne kuu ye yaa owodman areb kerunaniine ye kangkon ne yaa kuu owodman areb keruwaneen. ¹² Kwamune areb kuu yiib kangkon kwanimaib. Yiib kuu kingkin kerekmen yaambéd Yariman ye deme yaromkono munob bangkandi yeman yaa dowakeniib kere nindorokiibbed kawok ande kamimaib. Yiib kwanimaib kowe, munob bangkandi yeman kuyaom kuu komo komo kuu anam andiwendan yi niindem aom aromni yeman keroka kuyaambéd meeni darewoob kere kwane ambangkime.

¹³ Keye dowad kee, kane kuu God yaromkono ibnenoko weng maambéd dakmoka, ari kuu ye kuu God yaromkono ibnewoko weng dakmaan ye id kedmengkanda ande kurikuri kamok. ¹⁴ Kedi, ne kuu God yaromkono ibnewaneene weng maambéd kurikuri kamaniin kuu, ne inamenbedban ne kingkiniib kumbedmo kurikuri kamaniin, amborom kuu ne inamen aom kuu id kandimokban kowe. ¹⁵ Kowe, komo keraniin? Weng maambéd ne kingkiniib kurikuri keraniin kumban, ne wengbed ne inameniib kangkon kurikuri keraniin. Weng maambéd ne kingkiniib yook wingkaniin kumban, ne wengbed ne inameniib kangkon yook wingkaniin. ¹⁶ Kwane, eb kuu weng maambéd eb kingkiniib God yangko kankoone eso andaneeb kuu, ibnendindo no kurikuri kamiibdan kumaom kuu karub maa ye kuu komarewa kere id kande anam kwanok andaneen? Dowan. ¹⁷ Eb eso andi kuu yiminmo kumban, id kandindodan yi niindem aom kuu ma

aromnimokban.

¹⁸ Ne kuu God yaa eso andaan, God yaromkono ibnewaane weng maambéd dakmimain kuu yemooṉmo keraan, yíib korem arebban.

¹⁹ Kumban kurikuri ambiwoom kuu, weng dukmen mana weng angkoyiib areb dakmaniine id kandaniib kuu inamen darewoob arimbed, weng maambéd weng doboob doboob dakmaniine id kandaibban ye inamen arebban.

²⁰ Angkodmia, dana yi inamen areb kuu korondime. Arewa yaa bongwanaib, kuyaa kuu dana embeng areb kere nonoon areb kerime. Kumban yíib inamen aom kuu amnime.

²¹ Yariman God ye amob aombéd wongkoon kuu yembed ke yedmoon kei.

“Weng maa maa ye nimakaruyiib oworan yi wengiib yaambéd

nembéd nimakarub keyaa daandaniin.

Kwananiin kunéd, yi kuu ne weng wengambaraiibban.” andoon.

²² Kwane kowe, God yaromkono ibnenoko weng maambéd dakmoka kukuu dud korokbi yeman, anam andiwendan yi dowadban anam andindodan yi dowad. Kumban God yaromkono ibnenoko profesi weng dakmoka kukuu anam andindodan yi dowadban anam andiwendan yi dowad.

²³ Kwane kowe, anam andiwendan korem mimyamo nedbenib yi yemooṉ kuu God yaromkono ibnendaneena weng maambéd dakmaniib kuu, ibnendindo no kurikuri kamiibdan o anam andindo kumbéd awudiriibdan kuu yi kuu wengamberekorib yíib kuu warudkidan andaniwoo? Anamaa. ²⁴ Kumban, anam andin-

doman maa o ibnenindo no kurikuri kameenman maa kuu ye kuu awudaraneena yiiB kuu God yaromkono ibnendaneena profesi weng dakmaniiwe wengambaraneen kuu, ye kuu weng korem kuyaambed eb kuu ambarakmi ye karub kii ande ye mimyob yaa wowaneen. Kwananeen kuu weng korem ku wengaboroon kumbed ye yaa wengyundaneene,²⁵ ye mimyob aom bikdereboon kuu ben dianmo keraneen. Kowe, ye kuu yiri bumangke God yaningko kankoone yedmaneen, “God kuu yiiB yaa anam doreen kii!” andaneen.

Nekdane Ongme God Yaningko Kankooni

²⁶ Kwane kowe, angkodmia, komo andanuub? Kwane, mimyamo menebe nedbibka, yiiB korem mimim kuu maa kuu yook yeman keroko, maa kuu kedmengkandi yeman keroko, maa kuu Godbed korokbenoon ye wengiib keroko, maa kuu God yaromkono ibnenoonaa weng maambed dakmi ye wengiib keroko, maa kuu weng maambed dakmi ye weng ye id kedmengkandi ye wengiib keroko kamime. Korem ke ambangkaniib kei, anam andiwendan yi niindem aom aromni dowad kumbed kwane ambangkime. ²⁷ Kane ye kuu God yaromkono ibnenaneena weng maambed dakmaneen kuu yimin, nimakarub ayoob o ayoobmim kangkon yimin, kumban ariyiibban. Kwananeen kuu karub maambed yi weng id kuu kedmengkandaneen kumbed yimin keraneen. ²⁸ Weng maambed dakmi ye weng id kedmengkandi ye karuwiibban keroka, weng

maambed dakmandameen ye karub kuu iwari kere yekareb God yaamo dakmok.

²⁹ Kwane, profesidan ayoob o ayoobmimbed dakmaniib kumbed yimin keraneen. Kwane dakmibka yena kuu korobe wengambere daangkerekorib komo dakmiib kuu ongme andangkime. ³⁰ Kwane, profesiman maa dibiib kuyaa kuu Godbed korokbeni weng monoka, ibduruk dakmeenman kuu iwari keroka yaro dakmok. ³¹ Kedi, profesidan korem kuu mimim dakmaniib kumbed nimakarub korem kedmengkandene kube ongkandaneen. ³² Profesi weng dakmi ye kiwaan kuu profesidanbed oonimaib, kukuu yena yaa yi weng kebengkandi yemanban, ³³ amborom kuu God kuu yirinde baande kamime andi ye Godban, yewenubmo dobirime andi ye God kowe.

Godbed karadmo kerundoone kambong korem aom nedbe kurikuri kamimaibdan yi koobdande kwamimaib kwamune areb kuu, ³⁴ kurikuri ambiwoom kuu nima kuu iwari kerimamime. Amborom kuu nimambed kurikuri ambiwoombed dakmi kuu amob, karub yi dabderem yiri dobirime andoon, Moses ye amob aombed. ³⁵ Kwane, yi dowaken weng maa dowad kaamonande kamibka, ambiwoombed yi karub yaa kaamondime. Amborom kuu wonongbed dakmanuun kuu karakiib kowe.

³⁶ Korindan, God ye weng kuu yiib yaambed andowe ongmoonkob dee? O God ye weng kuu yiibbedmo kandiwen dee? Dowan! ³⁷ Kanembed ye kuu profesiman o Kingkin ye deme yaromkono munob kawoonman ande meenoka, nembed yiib

yaa ke wongkaan kee anam kedi Yariman ye amob kii ande kaadkerok andid. ³⁸ Kumban ye kuu keyiib kee akmendandaneen kuu, ye yaa kangkon akmendandunaneen.

³⁹ Kwane kowe, nangkodmia, profesi weng dakmi ye deme yaa kuu nindorokiibbed dowakeniib kerime. Kwane, God yaromkono ibnenoonaa weng maambed dakmi yaa kuu kebenaib. ⁴⁰ Kumban kurikuri ambiwoom kuu kamenabi korem kuu konomdangmo nekdane inamen ongmi ye yumbon yirimbed kerime.

15

Yesu Bobnoon Yirimbed Demboon Kuyaa Kangdommo Kerime

¹ Angkodmia, nembéd Yesu ye weng amun yiib yaa dakmaane wengambere kande awinenib kangdommo doriib. Kowe kibireb kee ne dowaken kuu kuye weng ye dowad yiib yaa monkona andid. ² Weng amun yiib yaa daandaan kumbed kamkonomo awine doberembaraniib kuu, weng amun keyaambéd yiib kuu bobni yaa burudande bindaneen. Kumban weng amun awinokban keraniib kuu yiib anam andi kuu idiibban keraneen.

³ Kedi, korem burudandoon ye inamen kukui ande yedmewoone kandaan kuu yiib yaa kangkon kondaan kuu kei, God Ye Weng Karadmo ye id kwamune arebmo kuu Keresu kuu nub ambarakmi are kirari dowad bobnoona, ⁴ mangkiiwa, aronki ayoobmimiib dowan keroone demboon, God Ye Weng Karadmo ye id kwamune arebmo. ⁵ Kwane, Pita yaa

angkaderekore, ye karub wad ayoowiib yaa angkadoroon. ⁶ Kwane kuye yoman kuu, nimakarub 500iib burudande arimbed yaa kwangk'on aron mimo kuyaamb'ed angkadoroon. Kuye angkadoroondan yemoon kuu wad doriib kumban yena kuu dukniwen. ⁷ Kwanoone, ye kuu Yems yaa angkaderekore ye apasodan korem yaa angkadoroon.

⁸ Kwane, yeenbon kuu ne yaa kangkon angkadoroon. Ne kuu awaraken dana woonemoon areb kwanoon, ⁹ amborom kuu naningko kuu yirimo, apasodan yena arebban kowe. Kwane, nemb'ed God yaa anam andiwendan yenbandaan kowe, naningko apasodan kumaom kowi kuu yiminban ande meenaan. ¹⁰ Kumban, Godbed ye mimyob dowaken kabamoon keewoon kumb'ed ne kekamune doriin. Kwane, ye mimyob dowaken kabamoon keewoon kuu ne yaa idiibban kerindo, idiib keroon. Kowe, ne kuu apasodan yena burudande yobdood kai ambangkaan, kumban neka naromkonomb'edban, God ye mimyob dowaken kabamoon keendi ne niindem aom angkeen kumb'ed kwane ambangkaan. ¹¹ Kumban weng amun kuu nemb'ed kanyare dakmaan o apasodan yenamb'ed kanyare dakmiwen kuu ibmo, keye weng kee yi yoom ne yoomb'ed kwane daandimaub, kwane keye weng keyaa yiib'ed kwane anam andiwen.

Dukniwendan Ben Dembaneen

¹² Keresu bobnoon yirimbed nen demboon ande daanduwen kowe, yiib yena komarewa kere

dukniwendan kuu ben dembaanban ande dakmiib? ¹³ Kumban bobni yiri ben dembimokban karen, Keresu kangkon nen dembindo keroon karen. ¹⁴ Kwane, Keresu kuu nen dembindo karen, nub ye weng kan yare dakmuub kuu idiibban keroone yiib anam andi kwangkon idiibban keroon karen. ¹⁵ Kumbedmomban, Keresu kuu nen dembindo karen, ari kuu God ye dowad dudi weng dakmuwen karen, amborom kuu Keresu bobnoon yirimbed Godbed nen demboon kii ande korokbenduwen kowe. Kumban dukniwendan kuu ben dembaanban kuu anam keroon karen, Keresu kuu nen dembindo karen. ¹⁶ Amborom kuu dukniwendan kuu ben dembaanban kuu anam keroon karen, Keresu ye kangkon nen dembindo kuu anam keroon karen. ¹⁷ Kwane, Keresu kuu nen dembindo karen, yiib anam andi kuu idiibban keroone yiib kuu korondindo ambarakmi ye niindem aom doriawe ¹⁸ kane kane yi kuu Keresu ye niindem aombed dukniwendan kwangkon korem bikne dowan keruwen karen. ¹⁹ Kwane, nub kuu Ewen ari dobaraubban ande okad kiri dobiri ye dowadmo Keresu kuu anam nub yaa awandaneen ande meenanuub kuu, nub kuu ambokda yoo andi yeman keranuub, yena korem arebban.

²⁰ Kumban, anam kuu Keresu kuu bobnoon yirimbed nen demboon kii. Ye kuu dukniwendan korem yi dowad yedin nen demboon. ²¹ Kedi, karub mimo yaambéd bobni kuu kanmonoon kowe, dukniwendan ben dembi kangkon karub maa yaambéd kanmonoon. ²² Kedi, Adam yaambéd nimakarub korem dukni yeman keruwen kwamune areb kuu, Keresu yaambéd nimakarub ko-

rem wadkeri kandi yeman keraniib. ²³ Kumban Godbed yi dowad aron kingkoon arimbedmo kwamaneen. Keresu yedin nen demboon kumbed Keresu ika mananeen yaron arimbed ye nimaya karuwa ben dembaneen. ²⁴ Kwananeena yimin wandaneen. Kuye aron arimbed Keresumbed ooniwendaniib korok korokiib aromkonodaniib korem yi aromkono monmarekore ye oonimbon kuu Ambe God ye dingki ari kowaneen. ²⁵ Kedi, Yesu kuu no kwane oonaneene wene Godbed ye bondan korem kuyiib kuu Yesu ye dabderem yiri ben nongkobaneen. ²⁶ Kwane, bonman yeenbon monmaraneen kuu bobni. ²⁷ Amborom kuu God Ye Weng aombed yedmoon kuu kei, “Yem-bed komo komo korem kuu ben ye dabderem yiri nongkoboan.” andoon. Kowe, “komo komo korem kuu ben ye dabderem yiri nongkoboan.” ande yedmoon kuu God yeyiibban, amborom kuu yembed komo komo korem kuu Keresu ye dabderem yiri nongkoboan kowe. ²⁸ Kwane, keyiib kee yembed ambangke dowan keraneen kuu, Mingki ye dabderem yiri komo komo korem nongkoboan ye God kumbed Mingki kuu nen ye dabderem yiri kowaneen kowe, God kuu komo komo korem ooni ye God keraneen.

²⁹ Kwane kowe, dukniwendan ben dembaanban kuu anam keraneen kuu, kane kane yi kuu dukniwendan yi dowad baptais keriwendan kuu komo kamaniib? Dukniwendan ben dembaanban keraneen kuu komande yena kuu dukniwendan yi dowad baptais keriwen? ³⁰ Ma, nub kude? Dukniwendan ben dembaanban kuu anam keraneen kuu, komandenuwed

nubka aron korem aom kuu arudbon aom dewinimaub? ³¹ Angkodmia, dukniwendan kuu ben dembaneen kowe, bobni ye arud kuu aron mimim korem kirimonimain kii! Nub Yariman Yesu Keresu yaambéd yíib dowad kerengkan kamimain kumbed kwanandaan kui. ³² Efesus aombéd karub yena arud ye dingkan areb kerenib ne yoom nangbuwen kuu, okad kiri dobiri ye dowadmo keraneen kuu id ma angkimbaraanban. Dukniwendan kuu ben dembimokban keroka, “Awari duknanuub kowe, animana oka kuyaamo meene anem.”

ande kamem. ³³ Korondaiwe kuye weng dakmimaibdanbed yíib ben kimyen wanaib, anam kuu weng kei, “Angkodmia arewa kuu yíib inamen amun amun ben nengkidme arewa kerundi-maib.” ³⁴ Kowe, yíib inamen aom angkemoon areb kuu dembime, ambarakmi yaa korondime. Kwanandaan amborom kuu yíib yena kuu God yaa nonoon keriwén kowe, yíib kuu karak kandi yeman.

Ben Dembaneen Kuu Kingkinmomban Id Yeka Mamaayíib Dembanuub

³⁵ Kumban karub maambéd kekane yedma-
neen, “Komarewa kere dukniwendan kuu ben dembaneen? Yi id kuu komarewa areb kandi-
daniib?” andaneen. ³⁶ Kuku weng inameni-
ibban ai! Yíib komo kibingkimaib kuu bob-
naane, kumbed wad dembimaib kui. ³⁷ Yíib kuu
kab kibingkimaib kuu idbedban yi id yob kab
kumbed kibingkimaib, yakom kwamune o kab
yena yobbed kui. ³⁸ Yi id komo areb kerandameen

kuu yeka Godbed kwane nekwimaan, ayob kane kuu kwane kuye id arebmo id kowimaan. ³⁹ Id mimim kuu yeka yeka, ibmomban. Nimakarub yi id kuu yika maa, dingkan yi id kuu yika maa, ayari on yi id kuu yika maa, okyiri oon yi id kuu yika mamaa. ⁴⁰ Kwamune areb kuu Ewen aom ye id kuu yika, okad yiri ye id kuu yika. Kumban Ewen aom ye id kuyi manimanandeb kuu yika, okad yiri ye id kuyi manimanandeb kuu yika. ⁴¹ Aron yu manimanandeb kuu mamaa, wood yu manimanandeb kwangkoon mamaa, mindong yi manimanandeb kwangkoon mamaa, kwane mindong mimim yi manimanandeb kuu yeka yeka keriwon.

⁴² Kowe, dukniwendan ben dembaneen kuu kwana arebmo keraniib. Kibikee yi id kuu bobnaneen yeman ye id kumban, okad yiri kibingkemoon areb mangkaniib kuu ma bobnaanban yeman dembaneen. ⁴³ Kibikee yi id kuu deende arewa keru yeman ye id kumban, okad yiri mangkaniib kuu manimanandeb yeman dembaneen. Kibikee yi id kuu wuud keru yeman ye id kumban, okad yiri mangkaniib kuu aromkonomo yeman dembaneen. ⁴⁴ Kibikee yi id kuu okad yiri yeman ye id kumban, okad yiri mangkaniib kuu kingkin ye kerekmen yeman dembaneen.

Okad yiri ye id kuyiib kowe, kingkin ye kerekmen yeman ye id kangkon kuyiib. ⁴⁵ God Ye Weng aombed kekamune wongkoon, “Ib-duruk ongmoonman Adam kuu inum konoone wad doboroon.” andoon. Kumban Adam Yeenbon kuu Wadkeru Koni ye Kingkin keroon.

⁴⁶ Kumban kingkin ye kerekmen yeman kuu ib-

duruk minindo, okad yiri yeman kumbed ibduruk monoone amaanbed kingkin ye kerekmen yeman kuu monoon. ⁴⁷ Karub ibduruk ongmoonman Adam kuu okadbed aandune ongmoon. Kwane, Adam ayoob andi kuu Ewen arimbed monoon. ⁴⁸ Okadbed aandune ongmoonman kwamune areb kuu okad yiridan korem yi kangkon, yi id kuu ye id arebmo. Kwane, Ewen arimbed monoonman kwamune areb kuu Ewen ari wananiibdan korem yi kangkon, yi id kuu ye id arebmo keraneen. ⁴⁹ Okadbed aandune ongmoonman ye kuru areb kanduwen kwamune areb kuu, nub kuu Ewen arimbed monoonman ye kuru areb kandanuub.

⁵⁰ Angkodmia, yiib yaa ke yedmendaan kei. Okad yiri ye idiib kuu God ye oonimbon aom dohiri kuu yiminban. Kwane, bobnaneen yeman kuu bobnindeban yeman ye yumbon kandi kangkon yiminban. ⁵¹ Wengambirime. Biknimbon kuu nembed ke yedmandamaan kei. Nub kuristendan korem kuu bobnaubban nub yenamo, kumban nub korem kuu ben amonombaneen. ⁵² Kwananeen kuu imak yuremoon areb, indob imbune waremoon areb, kirodmo keraneen. Kibi yeenbon baandaneena kwananeen. Kedi, kibi baandaneena, dukniwendan kuu ben dembe amonombaneena bobnindeban yeman keraniiwe, nub kangkon kwane ben amonombaneen kii. ⁵³ Amborom kuu bobnaneen yeman kuu no amonombe bobnindeban yeman keraneene, kwane deendaneen yeman kuu no amonombe deendindeban yeman keraneen kowe. ⁵⁴ Bobnaneen yeman kuu no amonombe

bobnindeban yeman keraneene, kwane deendaneen yeman kuu no amonombe deendindeban yeman keraneen yaron arimbed, God Ye Weng aombed wongkoon kuu “Bobni kuu dowan, Godbed korem burudande doroon kii!” andoon kuu anam id keraneen.

⁵⁵ “Bobnimbed nub yaa burudande doroon kuu dowan kii!

Bobnimbed yewed kondi yaromkono kangkon dowan kii!”

⁵⁶ Bobnimbed yewed kondi yaromkono kuu ambarakmi yaambéd monoon. Kwane, ambarakmimbed burudande dori yaromkono kuu God ye amob domabangki kuyaambéd monoon.

⁵⁷ Godbed nub Yariman Yesu Keresu yaambéd bobni yaa burudande doroon, nub dowad. Kowe, God yaa kube eso andem!

⁵⁸ Kwana kowe, mimyob dowaken keendimain ye angkodmia, kangdommo doberembirime. Korondaiwe, komombéd ben mangdobaan andid. Aron mimim korem Yariman ye deme yaa yiiib inamen kumundinmoyiib awinimamime. Amborom kuu yiiib yiiibkaad kui Yariman ye deme ambangkimaib kuu idiibban keru yemanban, idiib kerimaan kowe.

16

Kubiyiib Od Kondi Ye Kerekmen

¹ God ye nimakarub yi dowad kubiyiib od kondi ye kerekmen kuu Galasia aom anam andiwendan yaa nembed daandaan kwamune areb kamime. Yi yaa kwanandaan kuu kei. ² Arimingku korem

ye aron ibduruk ari kuu yiib mimim kuu od komoyiib awudirimaun kuu kuyaambed andokbe ben nongkobime. Kwananiib kuu ne mananiin kuu od benmene nongkobi ye kerekmeniib ker-aubban. ³ Kwane wene ne mananiin kuu yi-ibbed karub keyiib kee yimin kii ande kingkibko, yi dowad kaadkeri weng ye kerekiib wongkako, yiibbed kubiyiib od kondi yeman yi dingki ari kowenib Yerusalem yaa ben yurime. ⁴ Kwane, meendobaniine ne yoom wini kuu yimin kera-reenbed kuu, ne yaa daboknaniwe wananuub.

*Pool Ye Wini Dowad Korindan Yaa Kaamon-
doon*

⁵ Kwane, ne kuu Masedonia ambibkin aom wananiin kowe, kuyaomdin wenekori, yiiwiib yaa mananiin. ⁶ Mok yiib yoom aron dukmen areb dobaraniin dee amaron ye wood ayoob-mimiib kuu dobaraniin dee. Kwanako, yiib ku-naya domonde wananiin yaa kuu yiiwiib awaw-ime andid. ⁷ Yiib yaa araben wedmende buru-dandi ye owod kuu ne dowakenban, Yariman ye dowaken keraneen kuu aron yenayiib yiib yoom doberem ande meenaan. ⁸ Kumban ne kuu Efe-sus aombod doriin. Kwane dobaraniine wene Pentikos yaron keranuun, ⁹ amborom kuu idiib deme ambangki ye ambongko kuu ne yaa nan-doon kowe. Kwane kuyaa kuu yemoon yenambod ne yaa manmo keruwen kowe.

¹⁰ Kwane, Timoti kuu yiib yaa monoka, ongme angkodmene keenombirime, yiib yoom kowe ye kuu ma uniyiibbanbed doborok. Amborom kuu ye kuu Yariman ye deme ambangkan yareen, nembed ambangkain areb kwane. ¹¹ Karub maa

kanembed Timoti ye weng kuu ma wunekaraan andid. Yiib kuu kubimbed domonenibko yewenubmoyiib kwane yaro neyiib yaa ika monok. Ne kuu kuristen angkodmia yena yoom kere monok ande meedmiin.

¹² Kwane, nub angkodmi maa Apolos kuu, nembed naawonmo nangkane yedmenaan kuu angkodmia yiiwiib yaa miniwenden yoom winime andaan kumban dowakeniibban keroon. Kumban aroniib keraneen kuu wananeen.

¹³ Ongme kerekime, anam andi yaa kangdommo dobirime, eeri ye nimakarub kerime, yiib niindem aom aromnime. ¹⁴ Komo komo kamibka mimyob dowakenbed ambangkime.

¹⁵ Yiibkaadkeriwen, yiib ambibkin Akaiya aom Stefanas yoom yambiwoom doriibdan yoom kuu yidin anam andiwen. Kwane, yi kuu yikareb Godbed karadmo kerundoondan awandi ye deme awini yaamo doriib. Angkodmia, nembed yiib yaa ke nangkande yedmandamaan kei. ¹⁶ Yiibka kankubune kwamunedan yi dabderem yiri dobirime, kane kane Yesu ye demedan yaa dabokenib anammo ambangkimaibdan yi dabderem yiri kangkon kwane dobirime. ¹⁷ Kwane, Stefanas yoom Footunatus yoom Akaikus yoom neyiib yaa miniwenkob kubaan, amborom kuu yiib kuu ne yoom dobirindo kumban yi kuu yiib yaambad miniwen kowe. ¹⁸ Yi miniwen kumbed ne yaa kubi kawiwen, yiib yaa kangkon. Kwamunedan yi aningko kuu arimbed kankoonime.

Kubi Weng Yeenbon

¹⁹ Esia ambibkin aom kambong kambong aom nedbe kurikuri kamimaibdanbed yiib

yaa kubendi weng keendiib kii. Akwila yoom Prisila yoombed kubendi weng yi mimyob yaambed yiib yaa keendiib, Yariman yaningko yaambed. Kwane yi ambiwoombed nedbe kurikuri kamimaibdan kangkon kubendi weng keendiib. ²⁰ Kuristen angkodmia korem keyaambed kubendi weng yiib yaa keendiib kii. Yiib kuu marin marin karadmo kiwaanbed mandamuk konoon mandamuk konoon kame kubendime.

²¹ Ne kerek wongkoonmanbedban, Pool nembed kubi weng kee ne dingkimbed yiib yaa wongke keendaan.

²² Karub kanembed Yariman yaa mimyob dowaken keendokban keroka ye ari butun kerok.

O Yariman, mene!

²³ Yariman Yesu ye mimyob dowaken kabamoon kondoon kuu yiib yaa kerok. ²⁴ Yesu Keresu yaningko yaambed yiib korem yaa kuu ne mimyob kowaan. Anam kwanok.

**Genesis, Psalms, and The New Testament in the
Yongkom Language (also called the Yonggom
language) of Papua New Guinea**

Copyright ©

Language: Yongkom

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

b3f9b0a2-8cdb-5470-8e3c-8250231eee99